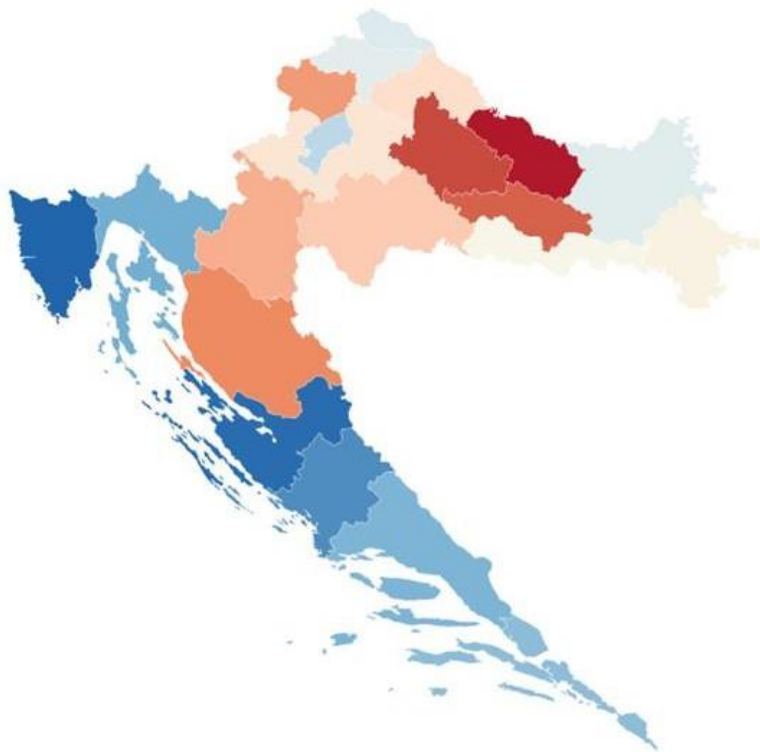

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

IZVJEŠĆE O OSOBAMA LIJEČENIMA ZBOG
ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U
HRVATSKOJ U 2022. GODINI

Zagreb, 2023.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

„Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u
Hrvatskoj u 2022. godini“

Report on persons treated for substance abuse in Croatia in 2022

Izdavač

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

Publisher

Croatian Institute of Public Health

Rockefellerova 7, HR-10000 Zagreb, Croatia

Tel. / Phone +385 (1) 4863 375

Urednici / *Editors*

izv. prof. dr. sc. **Krunoslav Capak**, prim. dr. med. spec.

doc. prim. dr. sc. **Ivana Pavić Šimetin**, dr. med.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Autori/Authors

Maja Valentić, mag. educ. soc.

Ana Ištvanović, dr. med., spec. javnog zdravstva

prof. dr. sc. **Danijela Štimac Grbić**, dr. med.

doc. dr. sc. **Dijana Mayer**, dr. med.

Roberto Mužić, dr. med.

Lara Krstanović, mag. soc.

Danijela Šuštić, mag. sanit. ing.

Lara Petković, mag. psych.

Tonka Karin, mag. rehab. educ.

www.hzjz.hr

Izvor podataka - Hrvatski zavod za javno zdravstvo osim gdje je to posebno naznačeno

Pri korištenju podataka iz ove publikacije – obavezno navesti izvor

PLEASE QUOTE THE DATA SOURCE

Sadržaj

I. SAŽETAK	4
II. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA UPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U SVIJETU I EUROPI	6
III. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U 2022. GODINI	8
KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ	8
RASPODJELA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA.....	16
SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ 2022. GODINE	24
RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG UPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI	46
PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U LIJEČENIH ZBOG OPIOIDA.....	48
OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOBI SA ZAKONOM	50
IV. IKAD ZABILJEŽENI U REGISTRU, UMRLI U 2022. GODINI	52

I. SAŽETAK

Podaci o osobama na liječenju zbog ovisnosti o psihoaktivnim tvarima ili njihove zlouporabe prikupljaju se, obrađuju i analiziraju u Registru osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari koji vodi Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Prate se podaci ne samo o liječenima zbog ovisnosti o opioidima, već o svima koji su ušli u tretman zbog problema uporabe droge, bez obzira na to o kojoj je drogi riječ i jesu li osobe punoljetne ili nisu.

U 2022. godini na liječenje je došlo 6.078 osoba, od toga 4.741 osoba zbog opioda kao glavnog sredstva ovisnosti (78,5 %), a 1.337 osoba zbog neopijata (21,5 %). Udio liječenih zbog uporabe neopijata blago je porastao u odnosu na prošlu godinu (2021: 18,1 %)

Trend broja novoliječenih zbog ovisnosti o opioidima je stabilan, a u 2022. godini se liječlo zbog opioda 138 osoba ili 2,9 % (2021: 130 ili 2,8 %). Udio novoliječenih zbog neopijata je u padu (2022: 37,6 %, 2021: 39,5 %, 2019: 51,6 %), što ukazuje na to da se sve više liječenih osoba zbog neopijata zadržava u tretmanu duže vrijeme, jednu ili više godina.

Prema podacima o spolu liječenih osoba, kao i prethodnih godina, većinu čine muškarci. Omjer muškaraca i žena iznosio je 4,7:1. Od ukupno 6.078 liječenih osoba bilo je 5.013 muškarca (82,5 %) i 1.065 žena (17,5 %). I muškarci i žene su najbrojniji u skupini od 40 do 44 godine (M: 25,1 %, Ž: 26,5 %). U usporedbi s 2021. godinom, u 2022. godini manje je osoba bilo u dobnoj skupini 35-39 (2021: 19,9 %, 2022: 17,8 %), a više u svim kasnijim dobnim skupinama.

Kao i u cijeloj Europi, i u Republici Hrvatskoj populacija liječenih zbog uporabe droga sve više stari te se u posljednjih deset godina njihova prosječna dob povećala za gotovo osam godina. Prosjek godina za žene bio je 39,2 godine, a za muškarce je 41,1 godina.

Za čitavu Hrvatsku stopa je 228,8 na 100.000 stanovnika dobi od 15 do 64 godina. U sedam županija stopa liječenih osoba viša je od prosjeka Hrvatske. To su: Istarska županija (588,3), zatim Zadarska (527,4), Šibensko-kninska (467,9), Primorsko-goranska (434,0), Splitsko-dalmatinska (329,8), Dubrovačko-neretvanska (309,1) te Grad Zagreb (271,7). Ostale su županije imale stope niže od hrvatskog prosjeka.

Prema podacima o osobama liječenima zbog uporabe psihoaktivnih tvari u terapijskim zajednicama u Hrvatskoj, broj osoba koje su boravile zbog nekog od neopijata kao glavnog sredstva (194 osobe ili 57,9 %) veći je u odnosu na osobe koje su se prijavile zbog ovisnosti o opioidima (141 osoba ili 42,1 %).

Izješće o osobama liječenima zbog zloporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Iz podataka o uvjetima života (s kim žive) vidimo da je u Hrvatskoj obitelj još uvijek uključena u proces liječenja svojih članova zbog uporabe droga. Najviše je osoba liječenih zbog uzimanja opioida, kao i ranijih godina, živjelo s primarnom obitelji (1.655 – 34,9 %). S partnerom i djetetom živjele su 852 osobe (17,9 %). S partnerom ih je živjelo 576 (12,2 %), samih s djetetom bilo je njih 123 (2,6 %), a 1.050 (22,2 %) živi samo.

Među liječenima zbog ovisnosti o heroinu njih 33,1 % je pozitivnih na hepatitis C, a 3,9 % na hepatitis B. Udio HIV pozitivnih osoba već je dulji niz godina niskih vrijednosti i stabilnog trenda, a za 2022. godinu iznosi 0,3 %. Ovo možemo zahvaliti i trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, modernoj farmakoterapiji, radu centara za savjetovanje te programu zamjene igala i šprica.

U 2022. godini umrlo je 348 osoba liječenih zbog uporabe droga. Najčešći uzrok smrti bili su bolesti krvožilnog sustava (51 ili 14,7 %), maligne bolesti (43 ili 12,4 %) te predoziranje metadonom (30 ili 8,6 %).

II. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA UPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U SVIJETU I EUROPI

Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) objavio je 15. lipnja 2023. godine "Europsko izješće o drogama: trendovi i razvoj" s ciljem pružanja uvida u situaciju s uporabom, proizvodnjom i distribucijom droga u Europi do kraja 2022. godine.

Dostupnost droga i dalje je visoka za sve vrste droga, a razmjeri i složenost nezakonite proizvodnje droga u Europi i dalje rastu. Konzumenti droge sada su izloženi većem broju različitih psihoaktivnih tvari, često visoke potentnosti ili čistoće. S obzirom na to da se mogu prodavati u prahu ili tabletama sličnog izgleda, konzumenti možda nisu ni svjesni što uzimaju. Proizvodi od kanabisa postaju sve raznovrsniji, proizvodnja sintetičkih droga u Europi je u porastu, a posebno zabrinjava povećanje proizvodnje metamfetamina. U izješću se ističe potreba za boljim forenzičkim i toksikološkim podacima kako bi se bolje razumjele opasnosti novih i potentnih sintetskih tvari, smjesa droga, patvorenih tvari, promjenjivih prilika na tržištima droga i obrazaca uporabe.

Procjenjuje se da je približno 83,4 milijuna ili 29 % odraslih osoba (u dobi od 15 do 64 godine) u Europskoj uniji barem jednom u životu uzimalo droge, pri čemu je više muškaraca (50,5 milijuna) u odnosu na žene (33 milijuna). Kanabis je i dalje najčešće konzumirana tvar, s više od 22,6 ili 8% milijuna odraslih Europljana koji su prijavili njegovu uporabu. Stimulansi su druga najčešće prijavljena kategorija. Procjenjuje se da je u prošloj godini 3,7 ili 1,3 % milijuna odraslih konzumiralo kokain, 2,3 milijuna escstasy (0,8 %) i 2 milijuna amfetamine (2,0 %). Veća raznolikost sintetskih stimulansa koji su sada dostupni na ilegalnom tržištu povećava rizike za javno zdravlje. U povijesti je amfetamin bio najčešći sintetski stimulans u Europi. Međutim, postoje znakovi da i metamfetamin i sintetski katinoni sada značajnije pridonose cjelokupnim problemima Europe povezanim sa stimulansima. Kokain je tijekom 2021. bila najčešća tvar povezana sa slučajevima akutnog trovanja koji su zahtijevali hitni bolnički prijem, navedena u 27 % slučajeva.

Heroin je i dalje najčešći ilegalni opioid u Europi, ali sve više raste i zabrinutost zbog uporabe sintetskih opioida. Mnogi sintetski opiodi su visokopotentni i predstavljaju rizik od trovanja i smrti. U Estoniji su pronađeni novi sintetski opiodi u smjesama koje sadrže benzodiazepin i životinjski sedativ ksilazin. Te kombinacije poznate pod nazivima „benzo-dope” i „tranq-dope” povezuju se sa smrtnim slučajevima zbog predoziranja u Sjevernoj Americi.

Nove psihoaktivne tvari (NPS) nastavljaju se pojavljivati u Europi jednom tjedno, što predstavlja veliki javnozdravstveni izazov. U 2022. godini 41 nova psihoaktivna tvar (NPS)

Izvješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

prvi put je prijavljena putem EU sustava ranog upozoravanja (EWS), čime je ukupan broj NPS koje prati EMCDDA porastao na 930.

Što se tiče liječenih osoba zbog uporabe droga, trendovi u ukupnom broju pacijenata koji primaju supstitucijsku terapiju u Europi pokazuju da se pružanje usluga nije značajno smanjilo tijekom pandemije COVID-19, iako su modeli pružanja usluga možda bili prilagođeni. Samoupućivanje, koje uključuje i upućivanje od članova obitelji ili prijatelja, najčešći je način ulaska u tretman u EU (55 %). Oko jedne četvrtine (23 %) osoba upućeno je od zdravstvenih, obrazovnih i socijalnih službi, dok je 17 % liječenih upućeno od strane kaznenopravnog sustava. Metadon je najčešće propisivana supstitucijska terapija u EU, prima ga više od polovice (56 %) pacijenata, dok 35 % njih primaju buprenorfin.

Povodom Međunarodnog dana borbe protiv zlouporabe droga i nezakonitog prometa koji se obilježava 26. lipnja, Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) objavio je Svjetsko izvješće o drogama 2023.

U izvješću je istaknuto kako je upotreba droga i dalje je visoka u cijelom svijetu. U 2021. godini, jedna od trinaest osoba u dobi 15 – 64 godina konzumirala je drogu u proteklih 12 mjeseci. Procijenjeni broj korisnika narastao je s 240 milijuna u 2011. na 296 milijuna u 2021. godini, što čini 5,8% svjetske populacije u dobi 15 – 64 godina. Kanabis je i dalje najčešće konzumirana droga, s procijenjenih 219 milijuna korisnika u 2021. godini (4,3 % svjetske odrasle populacije). Procjenjuje se da je 2021. godine 36 milijuna ljudi konzumiralo amfetamine, 22 milijuna kokain, 20 milijuna tvari u tipu ecstasyja te da je 60 milijuna ljudi konzumiralo opioide u nemedicinske svrhe, od kojih je 31,5 milijuna koristilo opijate (uglavnom heroin). Udio žena veći je kod uporabe stimulansa amfetaminskog tipa i nemedicinskih lijekova u odnosu na muškarce, dok najveći udio muškaraca koristi opijate i kokain.

Većina poremećaja povezanih s uporabom droga povezana je s kanabisom i opioidima, koje su također droge zbog kojih većina ljudi traži liječenje, ali opioidi ostaju najsmrtonosnija droga, kao i glavna droga koja ima najveći utjecaj na globalno opterećenje bolestima. Prema novim podacima, procjenjuje se da je u svijetu u 2021. godini 13,2 milijuna ljudi injektiralo droge, što je 18 postotnih bodova više nego u 2020. godini.

Ilegalna proizvodnja sintetičkih droga širi se u zemljama s niskim i srednjim dohotkom. Opioidna kriza u Sjevernoj Americi ne jenjava, potaknuta neviđeno velikim brojem smrti od predoziranja sintetskim opioidima, uglavnom fentanilima. U SAD-u 2021. godine zabilježeno je više od 80 000 smrtnih slučajeva od predoziranja opioidima. Druga je opioidna kriza u svijetu nemedicinska uporaba tramadola.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Nakon nekoliko godina stabilizacije, povećan je broj novih psihoaktivnih tvari na tržištu. Od 618 tvari za koje je prijavljeno da su bile prisutne na svjetskom tržištu 2021. godine, 87 ih je novoidentificirano.

III. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U 2022. GODINI

Među vodećim javnozdravstvenim problemima u Hrvatskoj, Europi i mnogim područjima svijeta i nadalje je uporaba droga koja i kao medicinski tako i kao društveni fenomen već dugi niz godina izaziva opću pozornost. Na svjetskom se pa tako i europskom tržištu psihoaktivnih tvari iz godine u godinu pojavljuje sve veći broj novih sintetičkih droga.

U 1978. godini, na samom početku pojave epidemije uporabe heroina, u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo osnovan je nacionalni Registar osoba liječenih zbog zlorporabe psihoaktivnih tvari. U Registru se prikupljaju, obrađuju i analiziraju podaci ne samo o liječenima zbog ovisnosti o opioidima, već svima koji su ušli u tretman zbog problema uporabe droge, bez obzira na to o kojoj je drogi riječ i jesu li osobe punoljetne ili nisu.

Pri registraciji se koristi modificirani međunarodni Pompidou upitnik i Međunarodna klasifikacija bolesti, deseta revizija – šifre F11 do F19, uz iznimku F17. Od 2018. godine Registar je postao dio Nacionalnog javnozdravstvenog informacijskog sustava (NAJS), platforme koja okuplja registre Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Pristup aplikaciji Registra dozvoljen je isključivo ovlaštenim osobama koje su dobile pristupne podatke. Iz službi za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti pri županijskim zavodima za javno zdravstvo, bolnica, terapijskih zajednica i zatvorskog sustava prikupljaju se podaci o osobama koje su bile na liječenju ovisnosti ili zlorporabe psihoaktivnih tvari. Vremenski okvir je od 1. siječnja do 31. prosinca tekuće godine.

Naša je obveza slati kumulativne podatke Europskom centru za praćenje droga i ovisnosti o drogama u Lisabonu (EMCDDA) te Uredu Ujedinjenih naroda za drogu i kriminal (UNODC).

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ

Ukupan broj liječenih osoba, kao i onih koji su se prvi put javili na liječenje, porastao je u odnosu na 2020. i 2021. godinu, no i dalje je manji u odnosu na godine prije pandemije COVID-19.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ OD 2001. DO 2022. GODINE

Godina	Broj svih liječenih osoba	Broj liječenih osoba zbog opioida	Broj liječenih zbog neopijata
2001.	5.320	3.067	2.253
2002.	5.811	4.061	1.750
2003.	5.678	4.087	1.591
2004.	5.768	4.163	1.605
2005.	6.668	4.867	1.801
2006.	7.427	5.611	1.816
2007.	7.464	5.703	1.761
2008.	7.506	5.832	1.674
2009.	7.733	6.251	1.482
2010.	7.550	6.175	1.375
2011.	7.665	6.198	1.467
2012.	7.855	6.357	1.498
2013.	7.857	6.315	1.542
2014.	7.812	6.241	1.571
2015.	7.533	6.123	1.410
2016.	7.106	5.953	1.153
2017.	7.157	5.773	1.384
2018.	6.761	5.434	1.327
2019.	6.858	5.338	1.520
2020.	5.478	4.431	1.047
2021.	5.624	4.605	1.019
2022.	6.078	4.741	1.337

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih tvari

Na liječenje je došlo 6.078 osoba što je za 7,5 postotnih bodova više osoba više nego godinu prije, a za 10 i više postotnih bodova manje u odnosu na pretpandemijske godine. Od ukupno liječenih, njih 4.741 ima evidentirane opioide kao glavno sredstvo ovisnosti (78,0 %), a druga psihoaktivna sredstva su glavna sredstva kod 1.337 osoba (22,0 %). Udio liječenih zbog uporabe neopijata blago je porastao u odnosu na prošlu godinu (2021: 18,1 %).

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 2. BROJ PRVI PUT LIJEČENIH OSOBA UKUPNO, PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIOIDA TE NEOPIJATA U HRVATSKOJ 2001. - 2022. GODINE

Godina	Prvi put liječeni	Opioidni tip ovisnosti		Neopijatni tip ovisnosti	
		Broj	%	Broj	%
2001.	2.548	1.066	41,8	1.482	58,2
2002.	2.067	846	40,9	1.221	59,1
2003.	1.840	802	43,6	1.038	56,4
2004.	1.619	732	45,2	887	54,8
2005.	1.770	785	44,4	985	55,6
2006.	2.001	876	43,8	1.125	56,2
2007.	1.779	800	45,0	979	55,6
2008.	1.700	769	45,2	931	55,0
2009.	1.463	667	45,6	796	54,8
2010.	1.180	430	36,4	750	63,6
2011.	1.151	343	29,8	808	70,2
2012.	1.120	313	27,9	807	72,1
2013.	1.125	270	24,0	855	76,0
2014.	1.046	205	19,6	841	80,4
2015.	844	175	20,7	669	79,3
2016.	771	178	23,1	593	76,9
2017.	958	204	21,3	754	78,7
2018.	876	136	15,5	740	84,5
2019.	975	190	19,5	785	80,5
2020.	556	139	25,0	417	75,0
2021.	532	130	24,4	402	75,6
2022.	641	138	21,5	503	78,5

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Za razliku od ukupno liječenih osoba kod kojih je liječenih zbog opioda 3,5 puta više od liječenih zbog neopijata, kod prvih put liječenih situacija je suprotna. Novopridošlih na liječenje bilo je 641, od kojih je 138 ili 21,5 % na liječenje došlo zbog ovisnosti o opioidima, a 503 ili 78,5 % svih novoliječenih ušlo je u tretman zbog uporabe neopijata ili ovisnosti o njima..

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 3. BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG OPIOIDNE I NEOPIJATSKE OVISNOSTI U HRVATSKOJ 2001-2022. GODINE

Godina	Opioidni tip ovisnosti		Neopijatni tip ovisnosti	
	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih u ukupnom broju liječenih zbog opioida	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih u ukupnom broju liječenih zbog neopijata
2001.	1.066	34,8	1.482	65,8
2002.	846	20,8	1.221	69,8
2003.	802	19,6	1.038	65,2
2004.	732	17,6	887	55,3
2005.	785	16,1	985	54,7
2006.	876	15,6	1.125	61,9
2007.	800	14,0	979	55,6
2008.	769	13,2	931	55,6
2009.	667	10,7	796	53,7
2010.	430	6,7	750	54,5
2011.	343	5,5	808	55,1
2012.	313	4,9	807	53,9
2013.	270	4,3	855	55,4
2014.	205	3,3	841	55,5
2015.	175	2,8	669	47,4
2016.	178	3,0	593	51,4
2017.	204	3,5	754	54,5
2018.	136	2,5	740	55,8
2019.	190	3,6	785	51,6
2020.	139	3,1	417	39,8
2021.	130	2,8	402	39,5
2022.	138	2,9	503	37,6

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

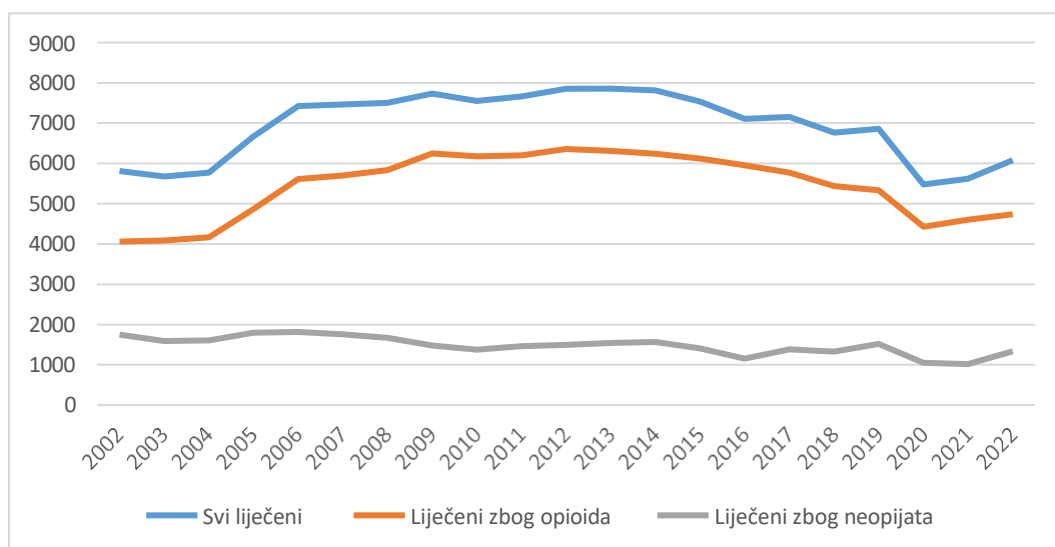
U 2022. godini prvi je put zbog ovisnosti o opioidima liječeno 138 osoba ili 2,9 % u ukupnom broju liječenih zbog opioida, a slična je situacija bila i prethodnih godina. Što je

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

tiče neopijata, u 2022. godini je bilo 503 novoliječenih zbog neopijata, odnosno 37,6 % svih liječenih zbog neopijata.

Udio novoliječenih zbog neopijata je u padu, što ukazuje na to da se sve više liječenih osoba zbog neopijata zadržava u tretmanu duže vrijeme, jednu ili više godina. Promjene u konzumaciji sredstava i načinu uzimanja te moguće posljedice i potrebne društvene i medicinske intervencije promatrat će se i analizirati u narednim godinama.

Slika 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ OD 2002. DO 2022. GODINE

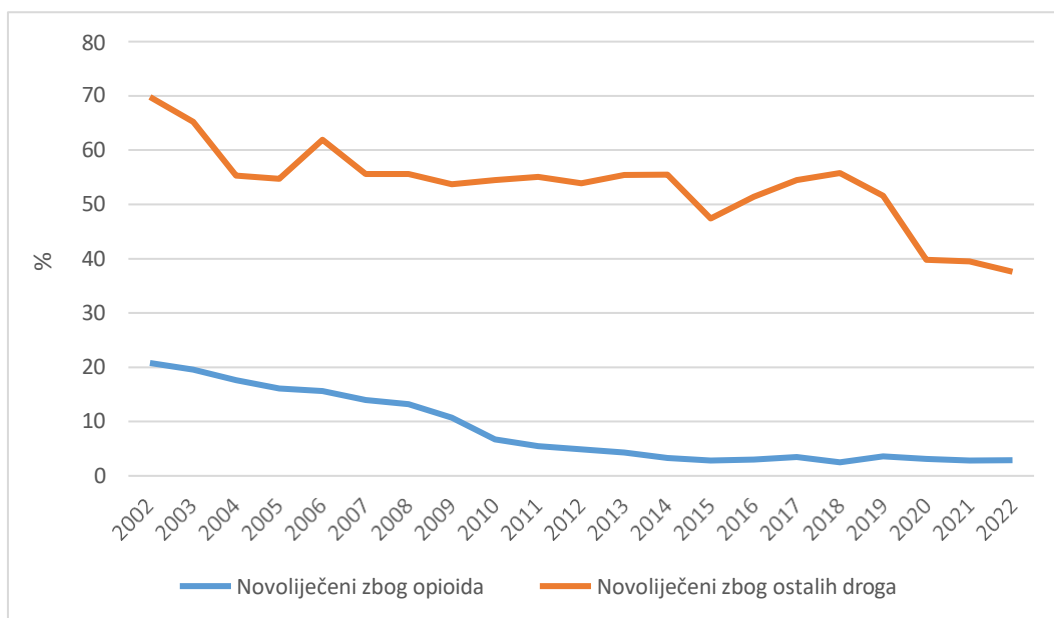

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih tvari

Slika 1. prikazuje da je trend broja liječenih osoba zbog uporabe droga, kao i liječenih zbog ovisnosti o opioidima bio promjenjiv tijekom dvadesetogodišnjeg razdoblja, s periodima rasta i pada. Najveći porast dogodio se između 2004. i 2005. godine, a najveći pad između 2019. i 2020. godine. Najviše ukupno liječenih bilo je 2013. godine – 7.857, a kod liječenih zbog opioida najveći je broj zabilježen 2012. godine – 6.357 osoba. Najmanji brojevi zabilježeni su tijekom pandemije COVID-19 – u 2020. i 2021. godini – dok su u 2022. godini brojevi ponovno počeli rasti. Što se tiče liječenih zbog neopijata, također je bilo perioda rasta i pada. Brojevi su se kretali od 1.816 osoba u 2006. godini do 1.019 osoba u 2021. godini, a najveći pad dogodio se između 2019. i 2020. godine.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Slika 2. UDIO NOVOLIJEČENIH ZBOG UZIMANJA OPIOIDA I NEOPIJATA U RAZDOBLJU 2002-2022. GODINE

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Slika 2. pokazuje trendove kretanja novih zahtjeva za liječenjem zbog opioidne i neopijatske ovisnosti u zadnjih dvadeset godina. U 2002. godini udio osoba koje su prvi put liječene zbog ovisnosti o opioidima iznosio je visokih 20,8%. Od 2002. godine, taj udio postupno je počeo padati, s kontinuiranim smanjenjem tijekom narednih godina. Najznačajniji pad zabilježen je između 2002. i 2009. godine, kada je udio osoba koje su prvi put liječene zbog opioida pao s 20,8% na 10,7%. Nakon 2009. godine, udio se i dalje smanjivao, ali sporijim tempom. Unatoč blagom rastu u nekim godinama nakon 2018. godine, udio ostaje nizak, krećući se između 2,5% i 3,6% u razdoblju od 2018. do 2022. godine. S druge strane, trendovi pokazuju da je udio osoba koje su prvi put liječene zbog ovisnosti o drugim drogama, tj. neopijatima, bio promjenjiv tijekom dvadesetogodišnjeg razdoblja, s periodima smanjenja i povećanja. Najznačajniji pad zabilježen je između 2002. i 2010. godine, kada se udio prvih put liječenih zbog neopijata smanjio s 69,8% na 54,5%, a nakon 2018. godine, udio se ponovno počeo smanjivati, dosegnuvši minimum od 37,6% u 2022. godini.

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 4. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U 2021. I 2022. GODINI U HRVATSKOJ, PREMA DOBI I SPOLU

Dob	2022.						2021.	
	Muškarci		Žene		Ukupno		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
<15	4	0,0	5	0,5	9	0,1	8	0,1
15-19	160	3,2	57	5,4	217	3,6	214	3,8
20-24	199	4,0	53	5,0	252	4,1	232	4,1
25-29	282	5,6	81	7,6	363	6,0	311	5,5
30-34	381	7,6	84	7,9	465	7,7	483	8,6
35-39	869	17,3	215	20,2	1.084	17,8	1.119	19,9
40-44	1.259	25,1	282	26,5	1.541	25,4	1.450	25,8
45-49	1.024	20,4	141	13,2	1.165	19,2	1.043	18,5
50-54	480	9,6	76	7,1	556	9,1	423	7,5
55-59	229	4,6	39	3,7	268	4,4	216	3,8
60-64	107	1,9	20	1,9	127	2,1	100	1,8
65+	19	0,6	12	1,1	31	0,5	25	0,4
Ukupno	5.013	100,0	1.065	100,0	6.078	100,0	5.624	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Prema podacima o spolu i dobi liječenih osoba, kao i prethodnih godina, većinu liječenih osoba čine muškarci (omjer 4,7:1). Od ukupno 6.078 liječenih osoba bilo je 5.013 muškarca (82,5%) i 1.065 žena (17,5%). I muškarci i žene su najbrojniji u skupini od 40 do 44 godine (M: 25,1 %, Ž: 26,5%). U usporedbi s 2021. godinom, u 2022. godini manje je osoba bilo u dobnoj skupini 35-39 (2021: 19,9%, 2022: 17,8%), a više u skupini 45-49 (2021: 18,5%, 2022: 19,2%), kao i u svim kasnijim dobnim skupinama.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 5. PROSJEČNE DOBI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ 2007-2022.

Godina liječenja	Prosječna dob		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2007.	29,8	29,2	29,7
2008.	30,1	29,5	30,0
2009.	31,2	30,5	31,1
2010.	31,8	30,6	31,6
2011.	32,4	31,1	32,2
2012.	33,1	31,8	32,8
2013.	34,0	32,9	33,8
2014.	34,7	33,2	34,4
2015.	35,6	34,5	35,0
2016.	36,8	35,4	36,5
2017.	37,6	36,0	37,3
2018.	38,4	36,7	38,1
2019.	38,3	36,5	38
2020.	39,3	37,4	39,0
2021.	40,1	38,9	40,2
2022.	41,1	39,2	40,8

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Kao i u cijeloj Europi, i u Republici Hrvatskoj ovisnička populacija sve više stari te prosječne dobi liječenih osoba (muškaraca i žena) pokazuju trend rasta. Budući da bilježimo liječene osobe zbog zlouporabe i/ili ovisnosti o svim drogama, raspon godina je vrlo velik. Najmlađa zabilježena osoba imala je 12, a najstarija 79 godina. Od 2007. godine bilježimo povećanje prosječne dobi i žena i muškaraca, a iznimka nije ni 2022. godina.

Prosjek godina za žene je 39,2 godine, a u posljednjih deset godina njihova se prosječna dob povećala za 7,4 godina. Prosječna dob za muškarce je 41,1 godine, a od 2012. godine povećala se za 8 godina.

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

RASPODJELA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA

Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje raspodjelu liječenih zbog uporabe droga prema pojedinim područjima. Broj liječenih osoba u pojedinim županijama u odnosu na broj stanovnika županije (100.000 stanovnika od 15 do 64 godine) prikazan je u Tablici 6. Za čitavu Hrvatsku stopa je 228,8 na 100.000 stanovnika dobi od 15 do 64 godina. U sedam županija stopa liječenih osoba viša je od prosjeka Hrvatske. To su: Istarska županija (588,3), zatim Zadarska (527,4), Šibensko-kninska (467,9), Primorsko-goranska (434,0), Splitsko-dalmatinska (329,8), Dubrovačko-neretvanska (309,1) te Grad Zagreb (271,7). Ostale su županije imale stope niže od hrvatskog prosjeka. Iako su nam dostupni podaci iz zdravstvenog sektora, kao i iz terapijskih zajednica i zatvorskog sustava, za pravu procjenu proširenosti konzumacije droga i ovisnosti o drogama trebalo bi uzeti u obzir i, primjerice, podatke o kriminalitetu droga, analizu otpadnih voda i sl. Tek potpunom analizom podataka iz više izvora mogla bi se dobiti potpunija i sveobuhvatnija slika problematike povezane sa zlouporabom droga u čitavoj zemlji.

Na problematiku u vezi s ovisnostima, kao i na općenitu pojavnost bolesti i poremećaja, mogu djelovati populacijske, prostorne i ekonomske značajke županije. Iako se u priobalnom dijelu Hrvatske, osobito na otocima, ljeti ostvaruju mnoge prednosti turizma, zimski mjeseci u manjim sredinama nose prijetnju dosade i manjka interesa i aktivnosti.

Tablica 6. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI I STOPE NA 100.000 STANOVNIKA U DOBI OD 15. DO 64. GODINE, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA U HRVATSKOJ 2022. GODINE

Županija	Liječene osobe ukupno					Prvi put liječeni			
	Broj	Broj stanovnika	Stopa na 100.000*	Od toga opiodi	stopa na 100.000*	Svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba u županiji (%)	Od toga opiodni tip	Udio od prvi put liječenih u županiji (%)
Grad Zagreb	1.336	491.714	271,7	904	183,8	187	14,0	22	11,8
Zagrebačka	195	191.459	101,8	122	63,7	35	17,9	4	11,4
Krapinsko-zagorska	30	79.031	38,0	11	13,9	13	43,3	1	7,7

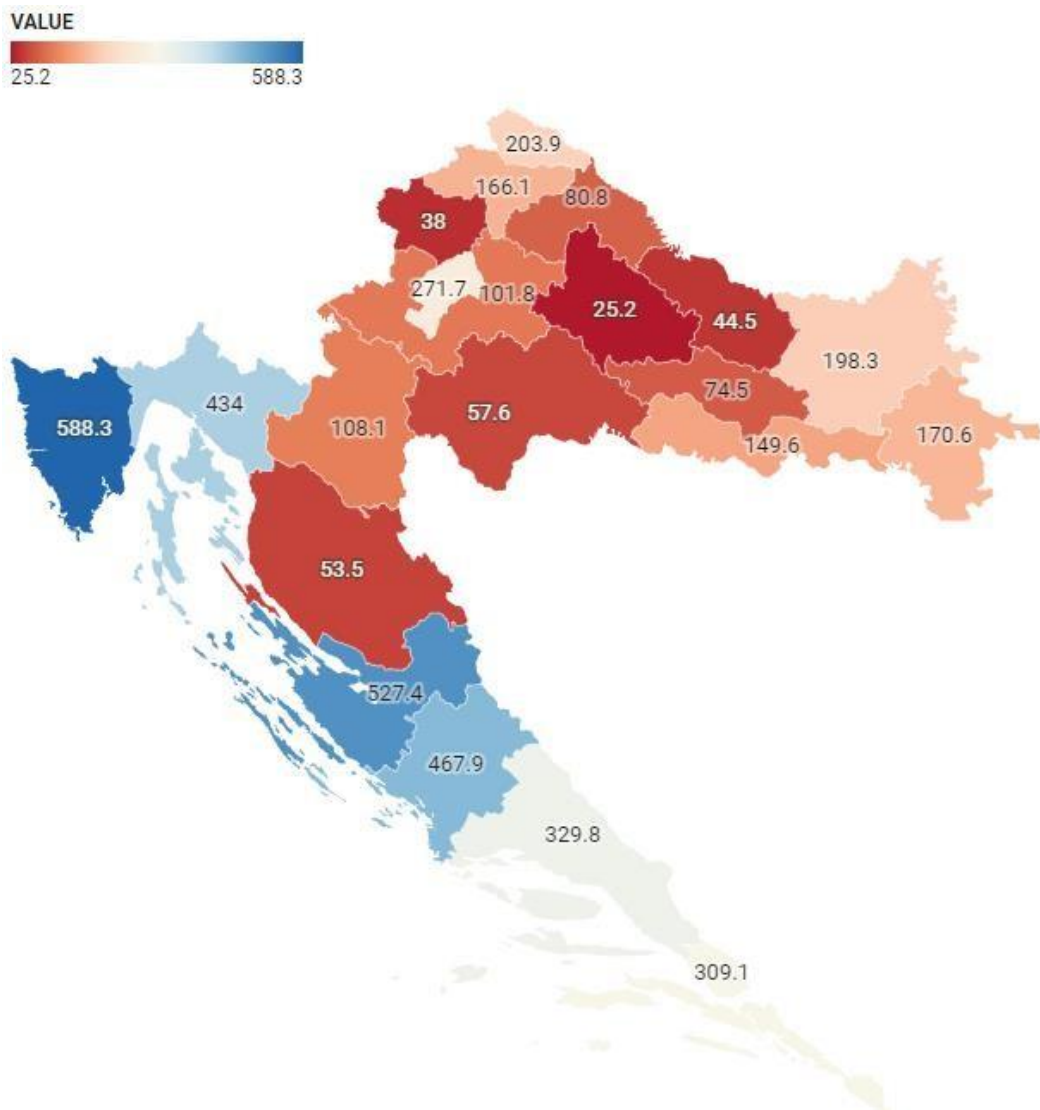
Izvjешće o osobama liječenima zbog zlorporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Sisačko-moslavačka	50	86.864	57,6	24	27,6	16	32,0	0	0,0
Karlovačka	76	70.276	108,1	40	56,9	13	17,1	2	15,4
Varaždinska	173	104.183	166,1	150	144,0	12	6,9	3	25,0
Koprivničko-križevačka	52	64.326	80,8	25	38,9	9	17,3	0	0,0
Bjelovarsko-bilogorska	16	63.552	25,2	6	9,4	4	25,0	1	25,0
Primorsko-goranska	711	163.822	434,0	637	388,8	33	4,6	16	48,5
Ličko-senjska	14	26.168	53,5	8	30,6	5	35,7	0	0,0
Virovitičko-podravska	20	44.977	44,5	14	31,1	1	5,0	0	0,0
Požeško-slavonska	30	40.288	74,5	16	39,7	7	23,3	1	14,3
Brodsko-posavska	123	82.233	149,6	97	118,0	16	13,0	6	37,5
Zadarska	518	98.211	527,4	482	490,8	22	4,2	7	31,8
Osječko-baranjska	329	165.876	198,3	230	138,7	41	12,5	8	19,5
Šibensko-kninska	270	57.702	467,9	241	417,7	16	5,9	3	18,8
Vukovarsko-srijemska	154	90.255	170,6	138	152,9	11	7,1	7	63,6
Splitsko-dalmatinska	886	268.678	329,8	708	263,5	102	11,5	29	28,4
Istarska	718	122.043	588,3	593	485,9	56	7,8	15	26,8
Dubrovačko-neretvanska	222	71.813	309,1	192	267,4	15	6,8	1	6,7
Međimurska	136	66.707	203,9	87	130,4	16	11,8	2	12,5
Ukupno Hrvatska	6.059	2.450.178	228,8	4.725	187,4	630	10,4	128	20,3
Druge države	19			16		11	57,9	10	90,9
UKUPNO	6.078			4.741		641	10,5	138	21,5

*Stope na 100.000 stanovnika dobi od 15 do 64 godina (Popis stanovništva 2021., DZS)

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Slika 3. LIJEČENE OSOBE U HRVATSKOJ PO ŽUPANIJAMA 2022. GODINE, STOPE NA 100.000 STANOVNIKA

**Izvešće o osobama liječenima zbog zloruporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u
2022. godini**

Tablica 7. BROJ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U HRVATSKOJ 2022. GODINE, BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG UPORABE OPIOIDA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Broj liječenih osoba	%	Broj liječenih zbog opioida	%
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	613	12,4	405	9,5
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	49	1,0	43	1,0
Krapinsko-zagorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	4	0,1	1	0,0
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	21	0,4	13	0,3
Varaždinska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	171	3,4	155	3,6
Koprivničko-križevačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	38	0,8	19	0,4
Bjelovarsko-bilogorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	0	0,0	0	0,0
Primorsko-goranska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	634	12,8	600	14,1
Virovitičko-podravska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	9	0,2	8	0,2
Požeško-slavonska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	20	0,4	11	0,3
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	89	1,8	83	1,9
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	461	9,3	461	10,8
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	279	5,6	207	4,8
Šibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnosti	236	4,8	226	5,3
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	117	2,4	117	2,7
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	815	16,4	697	16,3
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	549	11,1	456	10,7
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	108	2,2	106	2,5
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	170	3,4	165	3,9
Karlovačka županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	56	1,1	33	0,8

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Međimurska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	110	2,2	79	1,9
KBC „Sestre milosrdnice” – ambulanta	409	8,2	385	9,0
UKUPNO	4.958	100,0	4.270	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Od osoba koje su liječene u službama za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje zavoda za javno zdravstvo, najviše ih je bilo u Nastavnom zavodu za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije (815 – 16,4 %). Ova županijska Služba zbog zemljopisne razvedenosti funkcionira kao „mala županijska mreža“, pa tako jedinice djeluju osim u Splitu još i u Omišu, Hvaru, Makarskoj, Sinju, otoku Braču, Visu i Vrgorcu. Osim toga, njihovi djelatnici surađuju i s njima najbližim terapijskim zajednicama. Na drugom mjestu je Služba za prevenciju i liječenje - Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije (634 – 12,8 %).

U Istarskoj županiji osim središnje Službe u Puli djeluje i Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču. Kada zbrojimo udio ove dvije lokacije, njihov udio iznosi 13,3 % (657 osoba). U službi za prevenciju ovisnosti – Nastavnog zavoda „Andrija Štampar“ iz Zagreba je bilo na liječenju 613 osoba (12,4 %), a u Zadrarskoj županiji 461 osoba (9,3 %).

Tablica 8. BROJ OSOBA BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ 2022. GODINE

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci		Dnevna bolnica
		Broj	%	Broj
Klinika za psihijatriju Vrapče	350	558	26,0	6
Klinički bolnički centar "Sestre milosrdnice"	190	637	29,7	88
Klinika za psihijatriju Sveti Ivan	133	432	20,2	40
Neuropsihijatrijska bolnica "Dr. I. Barbot" Popovača	21	25	1,2	
Klinički bolnički centar Rijeka	55	78	3,6	82
Županijska specijalna bolnica Insula	45	77	3,6	1

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Opća bolnica "Dr. J. Benčević", Slavonski Brod	6	15	0,7	12
Klinička bolnički centar Osijek	8	11	0,5	5
Opća bolnica Šibensko-kninske županije	6	8	0,4	7
Nacionalna memorijalna bolnica "Dr. Juraj Njavro" Vukovar	11	5	0,2	13
Opća bolnica Vinkovci	10	17	0,8	2
Opća bolnica Pula	44	94	4,4	54
Opća bolnica Dubrovnik	13	15	0,7	8
Psihijatrijska bolnica Lopača	1	1	0,0	
Klinička bolnica Dubrava	9	12	0,6	1
Klinička bolnica Merkur	1	1	0,0	
Klinička bolnica Sveti Duh	1	1	0,0	
Klinički bolnički centar Split	71	42	2,0	66
Klinički bolnički centar Zagreb	12	12	0,6	
Klinika za dječje bolesti Zagreb	1	1	0,0	
Opća bolnica „Dr. Tomislav Bardek“ Koprivnica	8	12	0,6	
Opća bolnica "Dr. Anđelko Višić" Bjelovar	13	6	0,3	14
Opća bolnica Karlovac	7	11	0,5	1
Opća bolnica Virovitica	1	2	0,1	
Opća bolnica Zabok i bolnica hrvatskih veterana	2		0,0	2
Opća bolnica Zadar	10	11	0,5	6
Opća županijska bolnica Požega	1	1	0,0	
Specijalna bolnica za psihijatriju i palijativnu skrb	4	4	0,2	
Psihijatrijska bolnica Ugljan	3	14	0,7	1
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež	7	10	0,5	
Županijska bolnica Čakovec	18	20	0,9	2
Opća bolnica Varaždin	13	10	0,5	6
Klinika za infektivne bolesti	2		0,0	2
Opća bolnica Knin	1		0,0	1
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	1.078	2.143	100,0	420

Izvor podataka: HZJZ, Baza hospitalizacija (BSO)

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama tijekom 2022. godine liječeno je 1.078 osoba s glavnom dijagnozom mentalnog poremećaja i poremećaja ponašanja uzrokovanih upotrebom droga. Najviše hospitaliziranih bilo je u Klinici za psihijatriju Vrapče (350 osoba i 558 boravaka), zatim Kliničkom bolničkom centru Sestre milosrdnice (190 osoba i 637 boravaka) te u Klinici za psihijatriju Sveti Ivan (133 osobe i 432 boravaka).

Tablica 9. BROJ OSOBA LIJEČENIH U TERAPIJSKOJ ZAJEDNICI ZBOG UPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ 2022. GODINE

Terapijska zajednica	Opiodi	%	Neopijati	%	Ukupno
Moji dani	7	38,9	11	61,1	18
Dom za ovisnike zajednica Susret	50	57,5	37	42,5	87
Biram novi život	2	100,0		0,0	2
Mondo nuovo	10	50,0	10	50,0	20
Pet plus	14	58,3	10	41,7	24
Reto centar ZG	18	25,4	53	74,6	71
Udruga Ne-ovisnost	18	48,6	19	51,4	37
Zajednica Cenacolo	5	55,6	4	44,4	9
Zajednica Papa Ivan XXIII	17	25,4	50	74,6	67
Ukupno	141	42,1	194	57,9	335

Prema podacima o osobama liječenima zbog uporabe psihoaktivnih tvari u terapijskim zajednicama u Hrvatskoj, broj osoba koje su se liječile zbog uporabe neopijata veći je u odnosa na broj osoba koje su se liječile zbog uporabe opioida. Zbog uporabe opioida u terapijskim su zajednicama bile 141 osoba (42,1 %), a 194 osobe (57,9 %) zbog uporabe neopijata. U zajednicu Papa Ivan XXIII tri puta više osoba došlo je zbog uporabe neopijata (50 osoba ili 74,6 %) u odnosu na opioide. Ista je situacija je prisutna i u Reto centru Zagreb gdje je također tri puta više osoba došlo na liječenje zbog neopijata (53 osobe ili 74,6 %).

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 10. BROJ OSOBA LIJEČENIH U ZATVORSKOM SUSTAVU ZBOG UPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ 2022. GODINE

Ustanova liječenja	Opioidi	%	Neopijati	%	Ukupno
Zatvor u Zagrebu	5	71,4	2	28,6	7
Kaznionica u Lepoglavi	34	46,6	39	53,4	73
Kaznionica u Glini	15	50,0	15	50,0	30
Kaznionica u Požegi	2	66,7	1	33,3	3
Zatvor u Bjelovaru	2	100,0		0,0	2
Zatvor u Gospiću	5	38,5	8	61,5	13
Zatvor u Osijeku	5	83,3	1	16,7	6
Zatvor u Puli	63	84,0	12	16,0	75
Zatvor u Šibeniku	4	30,8	9	69,2	13
Zatvor u Varaždinu	1	33,3	2	66,7	3
Zatvor u Zadru	31	91,2	3	8,8	34
Ukupno	167	64,5	92	35,5	259

Prema podacima iz 2022. godine o broju osoba liječenih u zatvorskom sustavu zbog uporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj, od ukupno 259 evidentiranih liječenih osoba, 167 osoba (64,5 %) liječeno je zbog uporabe opioida, dok su 92 osobe (35,5 %) liječene zbog uporabe neopijata. Zatvor u Puli evidentirao je najviše osoba, njih 75.

Izvješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ 2022. GODINE

Tablica 11. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE OPIOIDA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

DOBNE SKUPINE	NAJVIŠI STUPANJ OBRAZOVANJA									UKUPNO
	NEZAVRŠENA OSNOVNA ŠKOLA	ZAVRŠENA OSNOVNA ŠKOLA	NEZAVRŠENA SREDNJA ŠKOLA	ZAVRŠENA SREDNJA ŠKOLA	NEZAVRŠENA VIŠA ŠKOLA ILI FAKULTET	ZAVRŠENA VIŠA ŠKOLA	ZAVRŠEN FAKULTET	DRUGO	NEPOZNATO	
<15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15-19	0	0	3	2	0	0	0	0	0	5
20-24	0	2	3	16	1	0	0	0	2	24
25-29	4	23	20	77	1	0	0	2	3	130
30-34	9	26	50	178	10	1	4	2	9	289
35-39	18	67	116	616	21	12	12	1	17	880
40-44	20	91	175	1.000	32	37	40	3	21	1.419
45-49	11	91	134	747	25	43	27	1	13	1.092
50-54	2	47	54	364	11	23	8	0	9	518
55-59	2	29	20	175	8	6	6	0	3	249
60-64	1	9	12	69	5	8	7	0	0	111
>65	0	3	2	15	0	1	2	0	1	24
Ukupno	67	388	589	3.259	114	131	106	9	78	4.741
%	1,4	8,2	12,4	68,7	2,4	2,8	2,2	0,2	1,6	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Kao i prethodnih godina, među liječenima zbog ovisnosti o opioidima, najveći broj liječenih osoba ima završenu srednju školu (3.259 osoba, odnosno 68,7 %), a nezavršenu srednju školu 589 osoba (12,4 %). Samo osnovnu školu završilo je 388 osoba (8,2 %).

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Niti najosnovnije školovanje nema 67 osoba (1,4 %), a svi su stariji od 24 godine te stoga vjerojatno nikada neće ni završiti osnovnu školu. Završenu višu školu i/ili fakultet ima 237 osoba (5%).

Tablica 12. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE NEOPIJATA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

DOBNE SKUPINE	NAJVIŠI STUPANJ OBRAZOVANJA									UKUPNO
	NEZAVRŠENA OSNOVNA ŠKOLA	ZAVRŠENA OSNOVNA ŠKOLA	NEZAVRŠENA SREDNJA ŠKOLA	ZAVRŠENA SREDNJA ŠKOLA	NEZAVRŠENA VIŠA ŠKOLA ILI FAKULTET	ZAVRŠENA VIŠA ŠKOLA	ZAVRŠEN FAKULTET	DRUGO	NEPOZNATO	
<15	6	0	3	0	0	0	0	0	0	9
15-19	4	46	113	39	3	0	0	0	7	212
20-24	1	18	21	162	20	0	1	0	5	228
25-29	3	17	25	145	17	4	8	0	14	233
30-34	2	7	20	113	3	10	11	0	10	176
35-39	3	12	18	134	2	10	11	1	13	204
40-44	2	7	12	74	4	5	8	0	10	122
45-49	1	7	10	38	1	4	5	0	7	73
50-54	0	1	3	22	1	0	6	1	4	38
55-59	1	1	1	9	0	2	2	0	3	19
60-65	0	0	3	7	2	1	1	0	2	16
>65	0	0	1	3	0	1	1	0	1	7
Ukupno	23	116	230	746	53	37	54	2	76	1.337
%	1,7	8,7	17,2	55,8	3,9	2,8	4,0	0,1	5,7	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

I među osobama koje su liječene zbog uporabe neopijata, najviše ih je također završilo srednju školu, ali manje nego među osobama liječenima zbog uporabe opioda – 746 (55,8%).

U odnosu na osobe liječene zbog ovisnosti o opioidima, kod neopijata se radi o mlađoj populaciji koja je još uvijek uključena sustav srednjoškolskog obrazovanja, a isto tako u većem udjelu uključena u visoko obrazovanje. Nezavršenu srednju školu ima 230

Izješće o osobama liječenima zbog zlorporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

osoba (17,2 %), a završenu osnovnu školu ima 116 osoba što čini 8,7 % liječenih zbog uporabe neopijata. Završenu višu školu ili fakultet ima 91 osoba, odnosno 6,8 % svih liječenih zbog zlorporabe neopijata.

U cjelokupnom liječenju osoba s problemima zlorporabe psihoaktivnih sredstava vrlo bitan element je resocijalizacija, odnosno društveno uključivanje i afirmacija kroz različite aktivnosti. Stoga je tim osobama potrebno pružiti mogućnost doškolovanja, prekvalifikacije ili stjecanja posebnih vještina i znanja koja bi im olakšala zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada.

Tablica 13. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE OPIOIDA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

DOBNE SKUPINE	RADNI STATUS										UKUPNO	
	REDOVAN POSAO	POVREMENI POSAO	RAD „NA CRNO“	NEZAPOSLEN	UČENIK	STUDENT	UMIROVLJENIK	SAMOSTALNA DJELATNOST	NEPOZNATO	INVALIDSKI UMIROVLJENIK		
<15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15-19	0	0	0	2	3	0	0	0	0	0	0	5
20-24	1	1	1	16	0	4	0	0	1	0	0	24
25-29	20	24	15	62	1	0	0	3	5	0	0	130
30-34	74	51	18	123	1	3	1	8	10	0	0	289
35-39	249	218	64	296	0	1	3	18	24	7	0	880
40-44	464	269	91	490	1	4	16	29	40	15	0	1.419
45-49	264	202	64	392	0	1	57	41	26	45	0	1.092
50-54	103	82	28	157	0	0	69	16	13	50	0	518
55-59	30	32	13	102	0	0	33	5	4	30	0	249
60-65	14	11	6	40	0	0	23	3	0	14	0	111
>65	0	2	1	9	0	0	9	0	1	2	0	24
Ukupno	1.219	892	301	1.689	6	13	211	123	124	163	0	4.741
%	25,7	18,8	6,3	35,6	0,1	0,3	4,5	2,6	2,6	3,4	0	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorporabe psihoaktivnih tvari

Nezaposlenost kao veliki problem društva pogađa i osobe liječene zbog zlorporabe droga, a među liječenima zbog ovisnosti o opioidima bilo ih je 1.689 ili 35,6% nezaposlenih,

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

manje u odnosu na 2020. godinu (40,2 %), ali više nego u pretpandemijskoj 2019. godini (33,6 %).

U 2022. godini je 1.219 osoba bilo u stalnom radnom odnosu (25,7%), dok su još 892 osobe (18,8%) imale povremeno zaposlenje. „Na crno“ je radila 301 osoba (6,3 %). Nekom samostalnom djelatnosti, prema njihovom navodu, bavilo se 123 osoba (2,6 %).

Tablica 14. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE NEOPIJATA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

DOBNE SKUPINE	RADNI STATUS										UKUPNO	
	REDOVAN POSAO	POVREMENI POSAO	RAD „NA CRNO“	NEZAPOSLEN	UČENIK	STUDENT	UMIROVLJENIK	SAMOSTALNA DJELATNOST	NEPOZNATO	INVALIDSKI UMIROVLJENIK		
<15	0	0	0	0	9	0	0	0	0	0	0	9
15-19	6	12	2	26	153	8	0	0	5	0	0	212
20-24	53	31	3	90	10	33	0	1	7	0	0	228
25-29	70	29	7	93	7	8	0	4	15	0	0	233
30-34	49	21	3	69	4	3	0	7	18	2	2	176
35-39	56	25	5	66	7	4	1	6	32	2	2	204
40-44	27	16	3	46	3	0	0	6	19	2	2	122
45-49	18	13	0	28	1	0	1	3	9	0	0	73
50-54	14	1	1	11	0	0	5	1	2	2	2	38
55-59	8	2	0	3	0	1	1	1	3	1	1	19
60-65	3	2	0	4	0	0	5	0	1	1	1	16
>65	3	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0	7
Ukupno	307	152	24	436	194	57	16	30	111	10	10	1.337
%	22,9	11,4	1,8	32,6	14,5	4,3	1,2	2,2	8,3	0,8	0,8	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Među osobama liječenima zbog uzimanja neopijata, redoviti ili privremeni posao imalo je 34,3 % osoba (459), a samostalnom djelatnošću bavilo se još 30 osoba (2,2%). Godine 2022. nezaposleno je bilo 436 osoba (32,6%).

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 15. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE OPIOIDA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

DOBNE SKUPINE	SADAŠNJI UVJETI ŽIVOTA								UKUPNO
	ŽIVI SAM	S PRIMARNOM OBITELJI (RODITELJI)	SAM S DJETETOM	S PARTNEROM	S PARTNEROM I DJETETOM	S PRIJATELJIMA	DRUGO	NEPOZNATO	
<15	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15-19	-	5	-	-	-	-	-	-	5
20-24	3	13	-	4	2	-	2	-	24
25-29	20	59	1	14	15	1	18	2	130
30-34	43	123	1	36	36	9	30	11	289
35-39	142	357	15	115	141	14	88	8	880
40-44	272	514	41	152	300	17	110	13	1.419
45-49	258	383	34	131	208	9	63	6	1.092
50-54	162	123	14	70	97	7	36	9	518
55-59	88	59	9	33	37	6	13	4	249
60-65	50	17	7	17	15		5	0	111
>65	12	2	1	4	1	1	2	1	24
Ukupno	1.050	1.655	123	576	852	64	367	54	4.741
%	22,2	34,9	2,6	12,2	17,9	1,4	7,7	1,1	100,00

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih tvari

Iz podataka o uvjetima života (s kim žive) vidimo da je kod nas obitelj još uvijek uključena u proces liječenja svojih članova zbog uporabe droga. Najviše je osoba liječenih zbog uzimanja opioida, kao i ranijih godina, živjelo s primarnom obitelji (1.655 – 34,9 %). S partnerom i djetetom živjele su 852 osobe (17,9 %). S partnerom ih je živjelo 576 (12,2 %), samih s djetetom bilo je njih 123 (2,6%), a 1.050 (22,2 %) živi samo.

Izveštje o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 16. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE NEOPIJATA U HRVATSKOJ 2022.
GODINE PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

DOBNE SKUPINE	SADAŠNJI UVJETI ŽIVOTA								UKUPNO
	ŽIVI SAM	S PRIMARNOM OBITELJI (RODITELJI)	SAM S DJETETOM	S PARTNEROM	S PARTNEROM I DJETETOM	S PRIJATELJIMA	DRUGO	NEPOZNATO	
<15	-	5	-	-	-	-	4	-	9
15-19	5	171	-	-	-	1	35	-	212
20-24	13	164	1	7	4	5	31	3	228
25-29	31	149	3	14	10	1	17	8	233
30-34	23	80	3	19	18	2	22	9	176
35-39	37	85	4	15	24	2	24	13	204
40-44	23	39	4	5	21	2	19	9	122
45-49	25	17	2	3	13	-	4	9	73
50-54	12	3	2	3	7	-	5	6	38
55-59	5	5	-	-	5	-	-	4	19
60-65	-	1	1	6	5	-	2	1	16
>65	3	1	1	-	1	-	-	1	7
Ukupno	177	720	21	72	108	13	163	63	1.337
%	13,2	53,9	1,6	5,4	8,1	1,0	12,2	4,7	100,00

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Kao i među liječenima zbog opioda, i kod osoba liječenih zbog drugih psihoaktivnih tvari najviše su zastupljeni oni koji žive u svojoj primarnoj obitelji, s roditeljima - 720 osoba (53,9 %). Populacija liječena zbog neopijata je mlađa i uključena u sustav obrazovanja pa je stoga i udio onih koji žive u primarnoj obitelji veći nego u liječenih zbog opioda (34,9 %). Samo s partnerom žive 72 osobe, tj. njih 5,4 %, a s partnerom i djetetom živi ih 108 – 8,1 %. Da žive sami izjavilo je 13,2 % osoba liječenih zbog uporabe neopijata (177 osoba).

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 17. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA RODITELJSKOM STATUSU

IMA LI DJECE	Spol				Ukupno	
	Muški		Ženski			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
DA	1.830	36,5	561	52,7	2.391	39,3
NE	3.044	60,7	430	40,4	3.474	57,2
DA, ODUZETA RODITELJSKA PRAVA	33	0,7	35	3,3	68	1,1
NADZOR NAD RODITELJSKIM PRAVOM	4	0,1	8	0,8	12	0,2
NEPOZNATO	30	0,6	14	1,3	44	0,7
DRUGO	72	1,4	17	1,6	89	1,5
UKUPNO	5.013	100	1.065	100	6.078	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih tvari

Od svih osoba liječenih u 2022. godini, njih 2.391 (39,3 %) ima djecu. Prema roditeljskom statusu, više je žena majki (52,7 %) od muškaraca očeva (36,5%), a 68 osoba su izjavile da su im oduzeta roditeljska prava (33 očeva i 35 majki). Kod 12 osoba se nad roditeljskim pravima provodi nadzor (4 oca i 8 majki). U nekim zemljama se obraća osobita pozornost na djecu u takvim zajednicama pa imaju i posebne preventivne programe (selektivna prevencija). Ta djeca imaju veći rizik da i sami postanu korisnici droga. Zavod za socijalni rad tu ima važnu ulogu.

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 18. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA BRAČNOM STATUSU I ŽIVOTU S DRUGIM UŽIVATELJEM PSIHOAKTIVNIH TVARI

Bračni status osobe	Živi s drugim uživateljima								Ukupno	
	Da	%	Ne	%	Nepoznato	%	Drugo	%		
U braku (prvi brak)	126	17,8	787	15,3	4	7,5	8	5,1	925	15,2
U braku (drugi brak)	18	2,5	83	1,6	0	0,0	2	1,3	103	1,7
Neudana - neoženjen	306	43,2	2.940	57,0	28	52,8	38	24,4	3.312	54,5
Rastavljen/a	73	10,3	759	14,7	8	15,1	11	7,1	851	14,0
Udovac - Udovica	6	0,8	71	1,4	1	1,9	1	0,6	79	1,3
Izvanbračna zajednica	168	23,7	498	9,7	5	9,4	1	0,6	672	11,1
Nepoznato	6	0,8	16	0,3	6	11,3	18	11,5	46	0,8
Drugo	6	0,8	6	0,1	1	1,9	77	49,4	90	1,5
Ukupno	709	100	5.160	100	53	100	156	100	6.078	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Prema bračnom statusu, najviše je neoženjenih osoba (3.312 ili 54,5 %). S drugim korisnikom psihoaktivnih tvari u prvom braku živi 126 osoba (17,8 %), u drugom braku (2,5 %), dok u izvanbračnoj zajednici s korisnikom droga živi 168 osoba (23,7 %).

Izvješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 19. OSOBE LIJEČENE U HRVATSKOJ ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2018-2022. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba									
	2018.		2019.		2020.		2021.		2022.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opioidi	5.434	80,4	5.338	77,8	4.431	80,9	4.605	81,9	4.741	78,0
Kokain	124	1,8	165	2,4	165	3,0	155	2,8	199	3,3
Stimulativna sredstva	121	1,8	149	2,2	131	2,4	163	2,9	217	3,6
Sedativi	107	1,6	128	1,9	36	0,7	45	0,8	126	2,1
Halucinogeni	3	0,04	6	0,1	6	0,1	3	0,1	5	0,1
Hlajpljiva otapala	1	0,01	1	0,0	0	0,0	1	0,02	2	0,0
Kanabinoidi	956	14,1	1.039	15,2	671	12,2	589	10,5	687	11,3
Više i ostalo	15	0,2	32	0,5	38	0,7	63	1,1	101	1,7
Ukupno	6.761	100,0	6.858	100,0	5.478	100	5.624	100	6.078	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Prema podacima o glavnom sredstvu ovisnosti, najveći je udio osoba koje na liječenje dolaze zbog opioida (78 %). Osobe s poremećajem uporabe opioida imaju najveću potrebu za liječenjem te se najdulje zadržavaju na tretmanu i to su glavni razlozi zbog kojih oni brojčano prevladavaju. Uzimanje heroina, uglavnom intravenozno, povezano je s ozbiljnim društvenim i javnozdravstvenim problemima.

Uporaba heroina praćena je brzim razvojem tolerancije na ovisnost. Više od 90 % osoba u slučaju svakodnevnog uzimanja heroina mjesec dana ili kraće postat će psihički i fizički ovisno.

Izvršće o osobama liječenima zbog zlorupabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Podaci nam pokazuju da broj osoba liječenih zbog uporabe kokaina i ostalih stimulativnih sredstava blago raste, što odgovara i situaciji u EU.

Uporaba droga često dovodi do anksioznosti i nesanice pa liječnici pacijentima propisuju benzodiazepine ili ih pacijenti sami kupuju. Oni pomažu kod određenih psihijatrijskih poremećaja, negativnih emocionalnih stanja ili započinjanja apstinencije od alkohola i kokaina, a kada se primjenjuju intravenozno, mogu produžiti intenzitet i trajanje opioidnih djelovanja i to je jedan od razloga zašto ih pacijenti koriste.

Tablica 20. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG UPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2022. GODINE, PREMA DOBI I GLAVNOM SREDSTVU

GLAVNO SREDSTVO	<15	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-65	>65	UKUPNO	%
Heroin	-	2	11	79	211	739	1.286	1.017	480	231	104	20	4.180	68,8
Metadon	-	-	2	5	7	36	32	33	18	13	2	1	149	2,5
Ostali opijati	-	-	-	5	4	4	4	5	1	1	3	1	28	0,5
Buprenorfin	-	3	10	36	62	97	89	32	16	4	2	1	352	5,8
Tramadol	-	-	1	5	5	4	8	5	3	-	-	1	32	0,5
Fentanil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokain	1	4	20	39	34	52	23	19	4	1	2	-	199	3,3
Amfetamini	2	20	27	37	31	30	20	6	1	1	-	-	175	2,9
Metamfetamini	-	-	3	3	2	4	5	-	-	-	-	-	17	0,3
Ecstasy	-	2	6	3	3	4	2	1	-	-	-	-	21	0,3
Drugi psihostimulansi	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	4	0,1
Mefedron	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barbiturati	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	3	0,0
Benzodiazepini	-	-	5	6	5	10	16	11	14	10	9	6	92	1,5

Izvrješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Drugi hipnotici i sedativi	-	-	1	-	3	3	3	4	2	-	-	-	16	0,3
GHB/GBL	-	2	1	2	5	4	1	-	-	-	-	-	15	0,2
LSD	-	-	1		1	-	1	-	-	-	-	-	3	0,0
Drugi halucinogeni	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	0,0
Lako hlapljiva otapala	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	0,0
Kanabinoidi	6	180	157	122	73	72	36	19	12	2	1	-	680	11,2
Sintetski kanabinoidi	-	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	7	0,1
Više i ostalo	-	3	4	17	15	21	14	13	5	5	3	1	101	1,7
Ukupno	9	217	252	363	465	1.084	1.541	1.165	556	268	127	31	6.078	100
%	0,1	3,6	4,1	6	7,7	17,8	25,4	19,2	9,1	4,4	2,1	0,5	100	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

U Europi, pa tako i u našoj zemlji, kanabis je glavna i najzastupljenija ilegalna droga, a na drugom mjestu je kokain.

No u sustavu liječenja još uvijek su najviše zastupljeniji heroin kao glavno sredstvo ovisnosti (4.180 – 68,8 %). Bez obzira na to što veliki broj ovisnika o psihoaktivnim tvarima uzima više sredstava istovremeno, kao sredstvo ovisnosti bilježi se ono koje je najjače djelovalo i zbog kojeg je ta osoba došla na liječenje.

Kanabinoidi kao glavno sredstvo evidentirani su u Registru u udjelu od 11,2 %. Kokain je glavno sredstvo liječenja s udjelom od 3,3 %, a amfetamini s udjelom 2,9 %.

Iz raspodjele liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi razvidno je da je najviše liječenih osoba bilo u dobnom rasponu od 40-44 godina, njih 25,4 %. I dalje se nastavlja lagani pomak u starije dobne skupine, dok je jedino kod kanabinoida prisutan veći broj osoba ispod 24 godine (50,4 % svih liječenih zbog uporabe kanabinoida).

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 21. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2022. GODINE, PREMA GLAVNOM I SPOREDNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Sporedno sredstvo ovisnosti	Glavno sredstvo ovisnosti				Ukupno	%
	opioidi	%	neopijati	%		
Opioidi	697	14,7	45	3,4	742	12,2
Kokain	704	14,9	71	5,3	775	12,8
Stimulativna sredstva	438	9,2	241	18,0	679	11,2
Sedativi	70	1,5	17	1,3	87	1,4
Crack	3	0,1	1	0,1	4	0,1
Halucinogena sredstva	7	0,2	12	0,9	19	0,3
Hlapljiva otapala	10	0,2	0	0,0	10	0,2
Kanabinoidi	1.003	21,2	143	10,7	1.146	18,9
Više i ostalo	20	0,4	18	1,4	38	0,6
Alkohol	17	0,4	32	2,4	49	0,8
Bez drugog sredstva	1.772	37,4	757	56,6	2.529	41,6
Ukupno	4.741	100,0	1.337	100,0	6.078	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Od svih liječenih osoba, kod njih 3.549 (58,4 %) zabilježeno je drugo sredstvo ovisnosti. Kod osoba s opioidima kao glavnom sredstvu ovisnosti najčešće sporedno sredstvo ovisnosti su kanabinoidi (21,2 %), a kod onih s neopijatima kao glavnim sredstvom najčešća sporedna sredstva su stimulansi (18,0 %). Ukupno gledajući, najčešće evidentirano sporedno sredstvo ovisnosti su kanabinoidi (18,9 %), kokain (12,8 %) i opioidi (12,2 %).

**Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u
2022. godini**

Tablica 22. BROJ OSOBA LIJEČENIH U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA
NAČINU UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

GLAVNO SREDSTVO	NAČIN UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA							UKUPNO
	I.V. INJEKCIJOM	Puši	JEDE / PIJE	SNIFA	UŠMRKAVA	NEPOZNATO	DRUGO	
Heroin	2.994	223	-	-	858	42	63	4.180
%	71,6	5,3	-	-	20,5	1	1,5	68,8
Metadon	14	-	130	-	3	1	1	149
%	9,4	-	87,2	-	2,0	0,7	0,7	2,5
Ostali opiodi	3	1	15	-	-	1	8	28
%	10,7	3,6	53,6	-	-	3,6	28,6	0,5
Buprenorfin	29	-	260	-	47	3	13	352
%	8,2	-	73,9	-	13,4	0,9	3,7	5,8
Tramadol	-	-	32	-	-	-	-	32
Fentanyl	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokain	6	-	-	-	185	2	6	199
%	3,0	-	-	-	93,0	1,0	3,0	3,3
Amfetamini	-	-	42	-	129	-	4	175
%	-	-	24,0	-	73,7	-	2,3	2,9
Metamfetamini	-	-	10	-	7	-	-	17
Ecstasy	-	-	21	-	-	-	-	21
Drugi psihostimulansi	-	-	3	-	1	-	-	4
Mefedron	-	-	-	-	-	-	-	-
Barbiturati	-	-	3	-	-	-	-	3
Benzodiazepini	-	-	90	-	-	1	1	92
Drugi hipnotici i sedativi	-	-	15	-	-	1	-	16
GHB/GBL	-	-	15	-	-	-	-	15
LSD i drugi halucinogeni	-	-	4	-	-	-	1	5
Lako hlapljiva otapala	-	-	-	2	-	-	-	2
Kanabinoidi	-	658	8	-	-	3	11	680
%	-	96,7	1,2	-	-	0,4	1,6	11,2
Sintetski kanabinoidi	-	6	1	-	-	-	-	7

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Više i ostalo	-	3	21	-	1	28	48	101
%	-	3,0	20,8	-	1,0	27,7	47,5	1,7
Ukupno	3.046	891	670	2	1.231	82	156	6.078
%	50,1	14,7	11,0	0,03	20,3	1,3	2,6	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih tvari

Prema podacima o glavnom sredstvu ovisnosti te načinu njegova uzimanja razvidno je da u Hrvatskoj nije došlo do značajnijih promjena. Mada se nastavlja trend pada broja intravenoznog uzimanja droga, to je ipak i dalje dominantan način uzimanja droga (50,1 %). U 2022. godini se na drugom mjestu nalazi ušmrkavanje (20,2 %), zatim pušenje (14,7 %) te oralno uzimanje (11,0 %). Heroin se obično injektira intravenozno, ali neki ljudi ga ubrizgavaju potkožno, puše ili ušmrkavaju. Analiza liječenih osoba pokazuje da se heroin najčešće uzima intravenozno (71,6 %), slijedi ušmrkavanje (20,5 %) te pušenje (5,3 %). Udio osoba koje intravenozno uzimaju heroin u blagom je padu (75,2 % u 2018., 74,6 % u 2019., 72,9 % u 2020., 72,6 % u 2021., 71,6 % u 2022. godini). Najviše liječenih zbog zlorabe kokaina kokain je ušmrkavalo (93 %). I amfetamine najviše uzimaju ušmrkavanjem, kao i ranijih godina. Sve osobe koje su liječene zbog uporabe kanabinoide sredstvo su uzimale pušenjem. Brzina kojom se droga apsorbira i metabolizira ovisi o načinu uzimanja. Pušenje i intravenozno uzimanje najbrže će izazvati apsorpciju što dovodi do ulaska veće količine droge u mozak i bržeg djelovanja. Intranazalno uzeta droga također će brzo ući u krv i dovesti do željenog djelovanja.

Tablica 23. UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA OSOBA LIJEČENIH U HRVATSKOJ 2022. GODINE

GLAVNO SREDSTVO	Učestalost uzimanja glavnog sredstva								UKUPNO
	UZIMAO U ŽIVOTU, ALI ZADNJI MJESEC NIJE	1-3 PUTA MJESEČNO	JEDNOM TJEDNO	2-6 DANA U TJEDNU	SVAKODNEVNO	UZIMA NEREDOVITO	NEPOZNATO	DRUGO	
Heroin	3.527	73	17	67	127	141	137	91	4.180
Metadon	58	2	3	1	65	5	12	3	149
Ostali opiodi	13	-	-	2	5	-	-	8	28
Buprenorfin	88	2	4	11	205	8	12	22	352
Tramadol	12	1	-	3	10	1	4	1	32
Fentanil	0	-	-	-	-	-	-	-	0

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

OPIOIDI - UKUPNO	3.698	78	24	84	412	155	165	125	4.741
%	78	1,6	0,5	1,8	8,7	3,3	3,5	2,6	100
Kokain	82	18	6	27	23	30	4	9	199
Amfetamini	76	9	12	22	21	19	7	9	175
Metamfetamini	11	1	1	-	3	1	-	-	17
Ecstasy	12	1	1	3	-	2	2	-	21
Drugi psihostimulansi	2	-	-	-	1	-	1	-	4
Mefedron	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barbiturati	1	-	-	2	-	-	-	-	3
Benzodiazepini	7	1	1	5	49	16	12	1	92
Drugi hipnotici i sedativi	6	1	1	-	6	1	1	-	16
GHB/GBL	4	1	1	2	6	1	-	-	15
LSD i drugi halucigeni	2	1	-	-	-	1	1	-	5
Lako hlapljiva otapala	-	-	-	-	1	1	-	-	2
Kanabinoidi	252	65	46	115	103	51	28	20	680
%	37,1	9,6	6,8	16,9	15,1	7,5	4,1	2,9	100,0
Sintetski kanabinoidi	2	1	-	2	1	-	-	1	7
Više i ostalo	12	-	-	2	11	7	22	47	101
Ukupno	4.167	177	93	264	637	285	243	212	6.078
%	68,6	2,9	1,5	4,3	10,5	4,7	4,0	3,5	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Prema podacima o učestalosti uzimanja opioida, najveći broj osoba u tretmanu, njih 3.698 ili 78 % sredstva nisu uzimali u zadnjem mjesecu prije dolaska na liječenje. Opioidu u posljednjih mjesec dana svakodnevno je uzimalo 412 osoba ili 8,7 %. Više od 10 % liječenih zbog uporaba kokaina, amfetamina i kanabinoida izjavili su da ga koriste svakodnevno. Ovo je još jedan pokazatelj da je konzumacija neopijata u porastu, dok je konzumacija heroina u padu, no osobe ovisne o opijatima imaju najveću potrebu za liječenjem te se najdulje zadržavaju na tretmanu.

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 24. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH U HRVATSKOJ 2022. GODINE ZBOG ZLOUPORABE OPIOIDA KOJE SU IZJAVILE DA NISU UZIMALE HEROIN PROŠLI MJESEC

FARMAKOTERAPIJA OBLIK	FARMAKOTERAPIJA LIJEK										UKUPNO
	METADON	BUPRENORFIN	MORFIN	NALTREKSON	KLONIDIN	TRAMADOL	NEŠTO DRUGO	NIŠTA	NEPOZNATO	DRUGO	
Kratkotrajno održavanje	18	8	-	-	-	-	-	-	-	1	27
Održavanje	1.517	1.465	3	1	-	2	3	2	1	-	2.994
Spora detoksikacija	43	74	-	-	-	1	3	10	-	-	131
Brza detoksikacija	4	3	-	-	-	-	1	9	-	-	17
Bez medikacije	-	1	-	-	-	-	11	193	1	23	229
Farmakoterapija - druga	1	-	-	-	-	4	68	-	2	2	77
Nepoznato	-	1	-	-	-	-	-	3	27	1	32
Drugo	1	2	-	-	-	-	-	-	-	17	20
Ukupno	1.584	1.554	3	1	-	7	86	217	31	-	3.527

Tablica 24. prikazuje način liječenja osoba liječenih zbog zlouporabe heroina koje su izjavile da ga nisu uzimale u mjesecu koji je prethodio dolasku na njihovo liječenje. Neki oblik nadomjesne terapije koristilo je 92,6 % osoba. Najviše ih je bilo na održavanju metadonom (1.517 ili 46,4 %), a slijedi održavanje buprenorfinom (1.465 ili 44,9 %).

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 25. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG UPORABE OPIOIDA U HRVATSKOJ 2022. GODINE

FARMAKOTERAPIJA OBLIK	FARMAKOTERAPIJA LIJEK										UKUPNO
	METADON	BUPRENORFIN	MORFIN	NALTREKSON	KLONIDIN	TRAMADOL	NEŠTO DRUGO	NIŠTA	NEPOZNATO	DRUGO	
Kratkotrajno održavanje	30	20	-	-	-	1	2	2	-	2	57
Održavanje	1.885	1.975	3	1	1	5	6	4	2	2	3.884
Spora detoksikacija	71	124	-	2	-	2	5	13	-	-	217
Brza detoksikacija	10	8	-	1	-	3	2	17	-	-	41
Bez medikacije	3	1	-	-	-	-	13	232	2	29	280
Farmakoterapija - druga	1	1	-	-	-	7	93	-	3	3	108
Nepoznato	2	2	-	-	-	-	-	6	57	12	79
Drugo	66	2	6	-	-	-	-	1	-	-	75
Ukupno	2.004	2.137	3	4	1	18	122	274	64	114	4.741

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

U Tablici 25. prikazan je način liječenja svih osoba liječenih zbog zlouporabe opioida. Buprenorfin je primjenjivan bilo kao brza, spora detoksikacija ili održavanje u 45,1 % liječenih zbog opioida, a metadon u 42,3 %. Na razini EU, metadon je najčešće propisivana supstitucijska terapija u EU, prima ga više od polovice (56 %) liječenih osoba, dok 35 % njih prima buprenorfin. Ako isključimo osobe bez farmakoterapije i one s nepoznatim podacima o terapiji, dobivamo da je nadomjesnom terapijom bilo obuhvaćeno 92,4 % svih liječenih osoba zbog opioida u RH.

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 26. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE HEROINA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA PROSJEČENOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

LIJEČENI ZBOG OVISNOSTI O HEROINU	Godina											
	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
PROSJEČNA DOB PRVOG UZIMANJA BILO KOJEG SREDSTVA (GODINE)	16,0	16,0	16,1	16,1	16,1	15,9	16,0	15,9	15,9	15,9	16,1	15,9
PROSJEČNA DOB PRVOG UZIMANJA HEROINA (GODINE)	20,1	20,1	20,2	20,0	20,1	20,1	20,3	20,1	20,1	20,2	20,1	20,1
PROSJEČNA DOB I. V. UZIMANJA (GODINE)	21,2	21,2	21,3	21,1	21,0	21,2	21,5	21,2	21,1	21,1	20,7	20,7
PROSJEČNA DOB PRVOG JAVLJANJA NA TRETMAN (GODINE)	26,2	26,3	26,4	34,0	26,7	26,6	26,7	26,8	26,9	26,4	27,3	27,1
BROJ GODINA OD PRVOG UZIMANJA BILO KOJEG SREDSTVA DO PRVOG DOLASKA	10,2	10,3	10,3	17,1	10,6	10,6	10,7	10,9	11,0	10,5	11,2	11,2

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Podaci o prosječnoj dobi pokazuju tijek razvoja ovisnosti te se nisu značajnije mijenjali u odnosu na prijašnje godine. Eksperimentiranje sa psihoaktivnim sredstvima počinje u dobi od oko 16 godina i tako je dugi niz godina. Prosječna dob prvog uzimanja bilo koje droge osoba liječenih zbog ovisnosti o heroinu bila je 5,9 godina. Prvo uzimanje heroina prosječno je u dobi od 20,1 godina, a prvo intravenozno uzimanje s 20,7 godina.

Prosječna dob početka liječenja zbog ovisnosti o psihoaktivnim supstancama je 27,1 godina što znači da prosječno prođe 11 godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog javljanja na tretman zbog ovisnosti o heroinu.

Izješće o osobama lijećenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 27. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE KANABINOIDA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE KANABINOIDA	Godina											
	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
PROSJEČNA DOB PRVOG UZIMANJA BILO KOJEG SREDSTVA (GODINE)	16,3	16,3	16,3	16,7	14,9	16,2	16,0	16,3	16,0	15,9	16	15,7
PROSJEČNA DOB PRVOG UZIMANJA KANABINOIDA (GODINE)	16,3	16,4	16,5	16,2	16,5	16,4	16,2	16,4	16,2	16,1	16,1	16,1
PROSJEČNA DOB PRVOG JAVLJANJA NA TRETMAN (GODINE)	20,7	22,1	22,0	21,4	19,2	22,2	21,4	22,3	22,0	21,7	22,8	23,2
BROJ GODINA OD PRVOG UZIMANJA BILO KOJEG SREDSTVA DO PRVOG DOLASKA NA LIJEČENJE	4,4	5,8	5,7	4,7	4,3	5,9	5,4	6	6	5,8	6,8	7,5

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Prosječne dobi osoba liječenih zbog uporabe kanabinoida pokazuju stabilizaciju. Prosječna dob prvog konzumiranja bilo kojeg psihoaktivnog sredstva među konzumentima kanabinoida godinama se kreće oko 16 godina.

U prosjeku su liječeni zbog kanabinoida bili stari 15,7 godina kad su prvi put uzeli kanabinoide, a takva je situacija i na razini EU. Prosječna dob osoba koje prvi pristupe tretmanu zbog uporabe kanabinoida jest 23,2 godine u RH, a 26 godina u EU. Vremenski razmak od uzimanja prvog sredstva do prvog ulaska u tretman blago se povećava, a u

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

2022. godini prosječno je prošlo 7,5 godine prošlo od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva ovisnosti do prvog javljanja na tretman.

Tablica 28. OSOBE LIJEČENE ZBOG UPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA NAČINU OTKRIVANJA UPORABE

TKO JE OTKRIO	UPORABA OPIOIDA		UPORABA NEOPIJATA		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	515	10,9	164	12,3	679	11,2
Član obitelji	2.547	53,7	792	59,2	3.339	54,9
Zdravstveni djelatnik	227	4,8	39	2,9	266	4,4
Netko od osoblja škole	21	0,4	28	2,1	49	0,8
Netko na radnome mjestu	19	0,4	5	0,4	24	0,4
Prijatelj, poznanik	737	15,5	101	7,6	838	13,8
Ostalo	420	8,9	48	3,6	468	7,7
Nepoznato	163	3,4	85	6,4	248	4,1
Drugo	92	1,9	75	5,6	167	2,7
Ukupno	4.741	100	1.337	100	6.078	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Mlade osobe danas sve duže ostaju živjeti sa svojom primarnom obitelji pa je i logično da članovi obitelji prije od ostalih mogu primijetiti promjene na njima. Roditelji najbolje mogu djelovati uspješnom komunikacijom. Zbog toga su i oni ti koji najčešće prvi otkrivaju problem ovisnosti i upućuju ih na liječenje.

Otkrivanje problema ovisnosti i upućivanje na liječenje tek je početak dugotrajnog procesa. Podaci o otkrivanju problema ovisnosti razlikuju se prema glavnom sredstvu ovisnosti. Ovisnost o opioidima najčešće je otkrio neki od članova obitelji (53,7 %), slijede prijatelji ili poznanici (15,5 %) te policija (10,9 %).

Problem zlouporabe droga kod liječenih neopijatnih korisnika najčešće otkriva obitelj (59,2%), a slijedi policija (12,3 %), dok su ostale osobe i institucije zastupljene s

Izješće o osobama liječenima zbog zlorporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

manjim udjelom. Znamo da je čest dolazak na liječenje korisnika neopijata posljedica toga što radije odlaze na liječenje, nego da protiv njih bude pokrenut kazneni postupak.

Tablica 29. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAJANJA ZA PROBLEM OVISNOSTI I GLAVNOM SREDSTVU

GLAVNO SREDSTVO	RODITELJI SAZNALI ZA PRVO UZIMANJE							
	UNUTAR PRVE GODINE	NAKON 1. GODINE	NAKON 2-3 GODINE	NAKON 4 I VIŠE GODINA	RODITELJI ZA TO NE ZNAJU	DRUGO	NEPOZNATO	UKUPNO
Heroin	634	688	1292	997	251	100	218	4.180
%	15,2	16,5	30,9	23,8	6	2,4	5,2	68,8
Metadon	28	26	23	28	19	14	11	149
Ostali opijati	4	1	7	2	2	1	11	28
Buprenorfin	68	58	61	41	47	21	56	352
Tramadol	7	5	3	6	4	2	5	32
Fentanil	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokain	51	38	46	32	11	5	16	199
%	25,6	19,1	23,1	16,1	5,5	2,5	8,0	3,3
Amfetamini	49	40	45	21	6	1	13	175
Ecstasy	7	3	4	3	2	-	2	21
Drugi psihostimulansi	-	3	-	1	-	-	-	4
Metamfetamin	5	6	2	1	-	-	3	17
Mefedron	-	-	-	-	-	-	-	-
Barbiturati	-	3	-	-	-	-	-	3
Benzodiazepini	25	17	14	6	5	5	20	92
Drugi hipnotici i sedativi	6	2	2	3	1	1	1	16
GHB/GBL	4	4	2	2	2	-	1	15

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlorporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

LSD i drugi halucigeni	1	1	-	2	-	-	1	5
Lako hlapljiva otapala	-	1	-	-	-	-	1	2
Kanabinoidi	224	157	132	53	28	11	75	680
%	32,9	23,1	19,4	7,8	4,1	1,6	11,0	11,2
Sintetski kanabinoidi	3	2	1	1	-	-	-	7
Više i ostalo	10	6	5	3	1	3	73	101
Ukupno	1.126	1.061	1.639	1.202	379	164	507	6.078
%	18,5	17,5	27,0	19,8	6,2	2,7	8,3	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorporabe psihoaktivnih tvari

Prema izjavama liječenih osoba, većina roditelja je za problem ovisnosti saznala tek nakon nekoliko godina. Roditelji osoba ovisnih o heroinu za problem ovisnost najčešće su saznali nakon dvije do tri godine dana ovisničkog ponašanja (30,9 %), više od četiri godine za otkrivanje ovisnosti kod djece bilo je potrebno za 23,8 % roditelja, dok 6,0 % njih za problem nije ni saznalo. Ipak, veliki udio roditelja (36 %) za ovisnost je saznao u prve dvije godine ovisničkog ponašanja svog djeteta. Roditelji liječenih zbog zlorporabe neopijata za problem ovisnosti su saznali ranije.

Za razliku od uporabe opioida, u prve dvije godine uporabu kanabinoida otkrilo je čak 56% roditelja, nakon dvije do tri godine 19,4 % roditelja, a za 7,8% roditelja je bilo potrebno četiri godine ili više godina. Za probleme s kanabinoidima ne zna 4,1 % roditelja. Raspodjela roditeljskog uočavanja problema uporabe kokaina unutar prve godine je bila 25,6 %, a nakon prve godine saznalo je 19,1 % roditelja, nakon 2-3 godine još 23,1 % roditelja. Tek nakon 4 i više godine za problem ovisnosti o kokainu saznalo je 16,1 % roditelja. Ako se promatraju sva sredstva ovisnosti, vidljivo je da je najveći udio roditelja, njih 27%, za prvo uzimanje psihoaktivne supstance svoga djeteta saznalo nakon 2-3 godine.

Tablica 30. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

UPUĆEN OD	UPORABA OPIOIDA		UPORABA NEOPIJATA		UKUPNO	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	3157	66,6	357	26,7	3514	57,8
Obitelji	164	3,5	297	22,2	461	7,6
Prijatelja	83	1,8	7	0,5	90	1,5
Drugog centra za liječenje ovisnosti	21	0,4	3	0,2	24	0,4
Doktora primarne zaštite	846	17,8	70	5,2	916	15,1

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Bolnice - druge medicinske ustanove	90	1,9	85	6,4	175	2,9
Zavod za socijalnu skrb	33	0,7	123	9,2	156	2,6
Suda - ODO - Policije	94	2,0	193	14,4	287	4,7
Drugo	107	2,3	87	6,5	194	3,2
Nepoznato	146	3,0	115	8,6	261	4,3
Ukupno	4.741	100	1.337	100	6.078	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Osobe liječene zbog ovisnosti o opioidima na liječenje najčešće dolaze osobnom odlukom (66,6 %) ili upućivanjem liječnika primarne zdravstvene zaštite (17,8 %).

Najviše osoba je na liječenje zbog zlouporabe neopijata također došao osobnom odlukom (26,7 %) obitelj je uputila 22,2 % osoba, a putem suda - ODO – policije upućeno je u tretman 14,4 % osoba.

Mlade osobe s ovisničkim ponašanjima rijetko se samoinicijativno javljaju u ustanove za prevenciju i liječenje ovisnosti o psihoaktivnim tvarima, a mnogo češće na temelju upućivanja različitih institucija. Upućivanje u tretman prilika je za preventivni rad s mladima, sprječavanje pojave same ovisnosti o psihoaktivnim tvarima ili pak prelaska na druga sredstva ovisnosti.

RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG UPORABE PSIHOAKTIVNIH TVARI

Život na margini društva i rizična ponašanja osoba s poremećajem uzimanja psihoaktivnih tvari često uključuju i izlaganje popratnim bolestima i komplikacijama. To se osobito može dogoditi u slučaju uporabe zajedničkih igala, šprica i ostalog pribora te rizičnog seksualnog ponašanja. Hepatitis B, hepatitis C i HIV samo su neke od zaraznih bolesti pogodnih za prenošenje navedenim načinima zbog čega navedena populacija ima veći rizik obolijevanja od opće populacije.

Stoga je osobito važno ustrajati na provođenju mjera koje mogu smanjiti zajedničku uporabu igala i pribora te neprekidno podizati svijest o važnosti sigurnih spolnih odnosa.

Izvješće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 31. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIOIDA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIOIDA UOPĆE I TRENUTNO

Zloraba opioida	Intravenski ikada	i.v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec od onih koji su ikada uzimali i.v.
4.741	3.633	288
	76,6 %	6,1 %

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih tvari

Podaci o intravenoznom uzimanju opioida bilježe se za mjesec koji je prethodio posljednjem pregledu te se promatraju u odnosu na podatke o intravenoznom uzimanju opioida ikada u životu. U 2022. godini, od ukupnog broja liječenih zbog ovisnosti o opioidima u tekućoj godini, njih 3.633 (76,6 %) izjavilo je da je barem jednom u životu opijate uzimalo intravenozno, dok je 6,1 % njih intravenozno uzimalo opijate u mjesecu koji je prethodio posljednjem dolasku na liječenje.

Tablica 32. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2012.-2022. GODINE U HRVATSKOJ, PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA I ŠPRICA U ŽIVOTU I U POSLJEDNJIH MJESEC DANA

Da	Korištenje zajedničkih igala i šprica u životu (%)										
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
	59,7	59,7	59,7	47,5	57,8	55,7	54,5	53,1	38,3	37,2	34,6
Da	Korištenje zajedničkih igala i šprica u posljednjih mjesec dana (%)										
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
	2,7	2,2	1,8	2,1	2,3	2,0	1,9	2,2	2,4	2,9	2,4

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih tvari

Učestalost korištenja zajedničkog pribora ikada u životu i u mjesec dana prije posljednjeg pregleda pokazuje silazan trend u promatranom razdoblju.

Izješće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Godine 2012. učestalost korištenja zajedničkog pribora ikad u životu bila je 59,7%, dok se deset godina kasnije smanjila za 25,1 postotni bod. Učestalost korištenja zajedničkih igala i šprica u posljednjih mjesec dana je stabilna i godinama se kreće oko 2 %.

Postojanje i rad centara za zamjenu igala i šprica, besplatno savjetovanje i testiranje na hepatitis B, hepatitis C i HIV je kontinuirano djelovalo na postupnu promjenu rizičnog ponašanja osoba s ovisnošću o heroinu.

PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U LIJEČENIH ZBOG OPIOIDA

Osobe ovisne o opijatima su po prirodi svoje bolesti i zbog načina uzimanja droga izloženiji riziku za obolijevanje od bolesti koje se prenose krvlju.

Tablica 33. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIOIDA U HRVATSKOJ PREMA ANAMNESTIČKIM PODACIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV- om (2012.-2022. GODINA)

Opijati	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
HIV pozitivni (%)	0,5	0,3	0,2	0,5	0,2	0,5	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3
Hepatitis B pozitivni (%)	6,5	4,6	6,3	6,3	5,5	5,2	4,2	3,4	3,1	3,6	3,9
Hepatitis C pozitivni (%)	39,2	31,8	25,1	35,8	36,1	34,7	28,7	27,4	30,7	28,2	33,1

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Intravenozno uzimanje droga predstavlja najveći rizik pojave značajnih zdravstvenih problema koji se prenose krvlju kao što su to HIV/AIDS, hepatitis B i C, predoziranje i smrti vezane uz uzimanje psihoaktivnih tvari. Europske države se dosta uspješno bore protiv HIV infekcija među intravenoznim uzimateljima droga.

U promatranom razdoblju od 2012. do 2022. godine udio pozitivnih osoba na hepatitis B je pao s 6,5 % u 2012. godini na 3,1 % u 2020. godini., a u 2022. udio iznosi 3,9 %.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Podaci o rezultatima testiranja na hepatitis C pokazuju da se u razdoblju od 2012. do 2022. godine udio zaraženih smanjio, ali je taj udio i dalje višestruko veći no što se procjenjuje za opću populaciju.

Udio HIV pozitivnih osoba već je dulji niz godina niskih vrijednosti i stabilnog trenda, a za 2022. godinu iznosi 0,3 %. Unatrag nekoliko godina nema zabilježenih slučajeva zaraze HIV-om među intravenskim uzimateljima droga.

Ovo možemo zahvaliti i trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, modernoj farmakoterapiji, radu centara za savjetovanje te programu zamjene igala i šprica.

Tablica 34. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA ZABILJEŽENIM POREMEĆAJIMA MENTALNOG ZDRAVLJA

Dijagnoze prema MKB-10		Muškarci	%	Žene	%	Ukupno	%
F60-F69	POREMEĆAJI LIČNOSTI I PONAŠANJA ODRASLIH	866	39,8	227	43,8	1.093	40,6
F40-F48	NEUROTSKI I SOMATOFORMNI POREMEĆAJI I POREMEĆAJI IZAZVANI STRESOM	481	22,1	88	17	569	21,1
F30-F39	POREMEĆAJI RASPOLOŽENJA	298	13,7	94	18,1	392	14,5
F20-F29	SHIZOFRENIJA, POREMEĆAJI SLIČNI SHIZOFRENIJI I SUMANUTA STANJA	286	13,1	58	11,2	344	12,7
F10	MENTALNI POREMEĆAJI I POREMEĆAJI PONAŠANJA UZROKOVANI UPOTREBOM ALKOHOLA	151	6,9	28	5,4	179	6,6
F90-F98	POREMEĆAJI PONAŠANJA I EMOCIONALNI POREMEĆAJI S NASTANKOM U DJETINJSTVU I ADOLESCENCIJI	35	1,6	10	1,9	45	1,7
F00-F09	ORGANSKI I SIMPTOMATSKI MENTALNI POREMEĆAJI	50	2,3	8	1,5	58	2,2
F50-F51	POREMEĆAJ HRANJENJA I NEORGANSKI POREMEĆAJI SPAVANJA	10	0,5	5	1	15	0,6
Ukupno	BROJ DIJAGNOZA	2.177	100	518	100	2.695	100

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Ovisnost kao kroničnu recidivirajuću bolest često prate druge dijagnoze mentalnih bolesti i poremećaja. Često je teško razlučiti dovodi li psihijatrijska dijagnoza dovodi do uzimanja droga ili obrnuto. Obično se paralelno liječi i ovisnost i komorbiditetni poremećaj.

Što se tiče ostalih dijagnoza mentalnog poremećaja među populacijom konzumenata droga, podaci iz 2022. godine govore da se najčešće radi o poremećajima ličnosti i

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

ponašanja odraslih (40,6 %), neurotskim poremećajima i poremećajima izazvanih stresom (21,1%), poremećajima raspoloženja (14,5%) te shizofreniji (12,7 %). I kod muškaraca i kod žena najčešće se javlja poremećaj ličnosti (muškarci – 39,8%, žene – 43,8 %). Drugi najzastupljeniji poremećaj kod muškaraca je neurotski somatoformni poremećaj i poremećaj izazvan stresom (22,1 %), dok je kod žena poremećaj raspoloženja (18,1 %).

OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOB I SA ZAKONOM

U Republici Hrvatskoj kontrola droga pokrivena je dvama zakonskim aktima: Zakonom o suzbijanju zlorporabe droga i Kaznenim zakonom. Zakon o suzbijanju zlorporabe droga regulira uvjete za proizvodnju, posjedovanje i promet drogama, psihoaktivnim tvarima i prekursorima. Nadalje, zabranjuje neovlašten uzgoj droge, njezino posjedovanje i promet njome te predviđa novčane kazne za pravne osobe koje krše propise o trgovini drogama i za osobe koje prelaze granicu bez potvrde koju je na propisanom obrascu izdao ovlašteni liječnik. Teža kaznena djela procesuirana su u Kaznenom zakonu.

Važna izmjena zakonskog okvira vezanog uz suzbijanje zlorporabe droga učinjena je donošenjem Kaznenog zakona koji je stupio na snagu 1. siječnja 2013. godine, a kojim su, između ostalog, izmijenjene odredbe o kaznenom djelu zlorporabe droga i dopunjene odredbe o izvršenju mjere liječenja od ovisnosti. Najznačajnija promjena u kaznenom pristupu statistički najučestalijem obliku zlorporabe droga je ta da posjedovanje droga ili tvari zabranjenih u sportu za osobnu uporabu bez namjere daljnje prodaje ne predstavlja kazneno djelo nego prekršaj za koji je propisana novčana kazna i mjera obveznog liječenja sukladno odredbama Zakona o suzbijanju zlorporabe droga. Cilj navedenih izmjena usmjeren je na postizanje isključivosti kaznenog zakona, odnosno razgraničenje počinitelja kaznenih djela zlorporabe droga (proizvodnja, promet i nuđenje) od konzumenata droga.

Tablica 35. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA VRSTI SADAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Sadašnji sudski problemi	Ukupno	
	broj	%
Nema	4.007	65,9
Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	805	13,2
Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	1.058	17,4
Nepoznato	208	3,4
Ukupno	6.078	100,0

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Vrsta sadašnjih sudskih problema	broj	Ukupno
Započeta istraga	148	7,1
Sudski proces u tijeku	634	30,6
Očekuje izvršenje kazne	496	23,9
Pod uvjetnom je kaznom	302	14,6
Nalazi se u pritvoru	99	4,8
Nalazi se u zatvoru	171	8,3
Nepoznato	221	10,7
Ukupno	2.071	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih tvari

Dvije trećine osoba koje su u 2022. godini liječene zbog uporabe droga nisu imale problema sa zakonom u vrijeme liječenja. Analizom liječenih osoba koje imaju sudske probleme u vrijeme liječenja razvidno je da je najviše onih sa sudskim procesom u tijeku (30,6 %) te onih koji očekuju izvršenje kazne (23,9 %). Pod uvjetnom je kaznom 14,6 %, a u zatvoru se nalazi 8,3 % liječenih zbog uporabe droga.

Tablica 36. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U HRVATSKOJ 2022. GODINE PREMA VRSTI RANIJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Ukupno	
	Broj	%
Nije ih imao	1.505	24,8
Imao ih je, u vezi sa sredstvima ovisnosti	2.828	46,5
Imao ih je, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	1.547	25,5
Nepoznato	198	3,3
Ukupno	6.078	100,0
Vrsta ranijih sudskih problema	Broj	%
Kažnjavan prekršajno	896	19,6
Kažnjavan uvjetnom kaznom	970	21,2
Kažnjavan zatvorskom kaznom	1.319	28,8
Bio u zatvoru više puta	635	13,9
Bio u pritvoru	558	12,2
Nepoznato	197	4,3

Izvjешće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Ukupno	4.575	100,0
---------------	--------------	-------

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari

Podaci o ranijim sudskim problemima kod liječenih osoba zbog uporabe psihoaktivnih tvari pokazuju da je njih 75,42 % imalo neke probleme sa zakonom u prošlosti. Najčešće su bili kažnjavani zatvorskom kaznom (28,8 %), uvjetnom kaznom (21,2 %) ili prekršajno (19,6 %).

IV. IKAD ZABILJEŽENI U REGISTRU, UMRLI U 2022. GODINI

Analizom slučajeva smrti svih osoba koje su ikad bile na liječenju zbog zlouporabe nekog psihoaktivnog sredstva pokazalo se da je 2022. godine umrlo 348 osoba. Od svih umrlih, 292 njih su muškarci, a 56 žene. Najviše umrlih je bilo u dobnoj skupini od 40. do 44. godine – 72 osobe.

Najviše umrlih je bilo s prebivalištem u Gradu Zagrebu (31,9 %). Iz Splitsko-dalmatinske županije umrlo je 13,5 % svih umrlih osoba, a slijede je Istarska županija (8,0 %) i Primorsko-goranska (7,8 %). U svim županijama zabilježen je barem jedan slučaj smrti liječenih osoba ikad zabilježenih u Registru.

Predoziranje heroinom je navedeno kao uzrok smrti za 4 osoba ili 1,1 %, a metadonom 30 osoba ili 8,6 %. Osim toga, šifru upotrebe opioda, sindrom ovisnosti kao uzrok smrti imalo je 26 osoba ili 7,5 %.

Bolesti krvožilnog sustava (51 osoba ili 14,7 %) i maligne bolesti (43 osobe ili 12,4 %) su u 2022. godini najčešći uzroci smrti osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari. Hepatitis C je naveden kao uzrok smrti kod 10 osoba (2,9 %). Budući da je ovisnost o drogama vrlo kompleksna bolest, s njom dolazi i do mnogo drugih različitih bolesti. Kao uzrok smrti navedene su i ostale bolesti kao što su bolesti jetre (5,7 %), bolesti pluća i dišnih putova (4,0%), COVID-19 (1,7%), bolesti gušterače (1,4 %) i ostale bolesti (7,5 %).

Ozljeđe, nezgode i nesreće su isto tako bile relativno čest uzrok smrti kod čak 22 osoba (6,3 %), a 29 osoba su same sebi oduzele život.

Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 37. OSOBE UMRLE TIJEKOM 2022. GODINE PO UZROKU

Uzrok smrti	Broj	%
Predoziranje heroinom	4	1,1
Predoziranje metadonom	30	8,6
Predoziranje kokainom	4	1,1
Predoziranje ostalim narkoticima	8	2,3
Upotreba opioda, sindrom ovisnosti	26	7,5
Upotreba kokaina	1	0,3
Upotreba više vrsta droga	5	1,4
Intoksikacija lijekovima	18	5,2
Hepatitis C	10	2,9
HIV	1	0,3
Maligne bolesti	43	12,4
Bolesti krvožilnog sustava	51	14,7
Bolesti jetre	20	5,7
Bolesti dišnih putova	14	4,0
Bolesti gušterače	5	1,4
COVID-19	6	1,7
Suicid	29	8,3
Ozljede i nesreće	22	6,3
Ostale bolesti	26	7,5
Nedovoljno definirani i nepoznati uzroci smrti	25	7,2
UKUPNO	348	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari, Registar uzroka smrti

Tablica 38. OSOBE UMRLE TIJEKOM 2022. GODINE PO DOBI

Dob u trenutku smrti	S p o l		UKUPNO	%
	Muški	Žene		
Do 19	1	-	1	0,3
20-24	4	3	7	2,0

Izvješće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

25-29	7	-	7	2,0
30-34	11	3	14	4,0
35-39	34	3	37	10,6
40-44	62	10	72	20,7
45-49	63	8	71	20,4
50-54	33	5	38	10,9
55-59	30	5	35	10,1
60-64	23	4	27	7,8
65+	24	15	39	11,2
Ukupno	292	56	348	100,0

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih tvari, Registar uzroka smrti

Tablica 39. BROJ SVIH LIJEČENIH I UMRLIH OSOBA TIJEKOM 2022. GODINE PO DOBI

Dobna skupina	Broj liječenih	Broj umrlih	Omjer liječeni : umrli
Do 19	226	1	126:1
20-24	252	7	36:1
25-29	363	7	51,9:1
30-34	465	14	33,2:1
35-39	1.084	37	29,3:1
40-44	1.541	72	21,4:1
45-49	1.165	71	16,4:1
50-54	556	38	14,6:1
55-59	268	35	7,7:1
60-64	127	27	4,7:1
65+	31	39	8,8:1
Ukupno	6.078	348	17,5:1

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih tvari, Registar uzroka smrti

Izvešće o osobama liječenima zbog zlorabe psihoaktivnih tvari u Hrvatskoj u 2022. godini

Tablica 40. OSOBE UMRLE TIJEKOM 2022. GODINE PO SPOLU I ŽUPANIJI PREBIVANJA

Županija	Ukupno umrlih	%
Grad Zagreb	111	31,9
Splitsko-dalmatinska	47	13,5
Istarska	28	8,0
Primorsko-goranska	27	7,8
Zadarska	24	6,9
Karlovačka	13	3,7
Osječko-baranjska	13	3,7
Šibensko-kninska	13	3,7
Dubrovačko-neretvanska	11	3,2
Zagrebačka	11	3,2
Brodsko-posavska	10	2,9
Vukovarsko-srijemska	10	2,9
Varaždinska	8	2,3
Bjelovarsko-bilogorska	6	1,7
Međimurska	4	1,1
Ličko-senjska	3	0,9
Požeško-slavonska	3	0,9
Virovitičko-podravska	3	0,9
Koprivničko-križevačka	1	0,3
Krapinsko-zagorska	1	0,3
Sisačko-moslavačka	1	0,3

Izvor podataka: HZJZ, Registar osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih tvari, Registar uzroka smrti

„Izvešće o osobama liječenima zbog zlouporabe psihoaktivnih tvari u
Hrvatskoj u 2022. godini“

Izdavač

Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Zagreb, Rockefellerova 7, 10000 Zagreb
Tel. +385 (1) 4863 375

Urednici

izv. prof. dr. sc. Krunoslav Capak, prim. dr. med. spec.
doc. prim. dr. sc. Ivana Pavić Šimetin, dr. med.

Autori

Maja Valentić, mag. educ. soc.
Ana Ištvanović, dr. med., spec. javnog zdravstva prof.
dr. sc. Danijela Štimac Grbić, dr. med.
doc. dr. sc. Dijana Mayer, dr. med.
Roberto Mužić, dr. med. Lara
Krstanović, mag. soc.
Danijela Šuštić, mag. sanit. ing.
Lara Petković, mag. psych.
Tonka Karin, mag. rehab. educ.